

ආදරණීය වික්ටෝරියා හා මායා යථාර්ථවාදය

කුලකිලක කුමාරසිංහ

Magic realism was first used by German art critic France Roh in 1925. Magic realism was later used to describe the uncanny realism by American painters. Magic realist art does not often include overtly fantastic or magical content, but rather looks at the mundane through a hyper-realistic. French-Russian Cuban writer *Alejo Carpentier*, who rejected Roh's magic realism as tiresome pretension, developed his related concept *Marvelous Realism* in 1949. While Flores named Jorge Luis Borges as the first magical realist, he failed to acknowledge either *Carpentier* or *Pietri* for bringing Roh's magic realism to Latin America. Borges is often seen as a predecessor of magical realists, with only considering him a true magical realist. Magical realism portrays fantastical events in an otherwise realistic tone. It brings fables, folk tales and myths into contemporary social relevance. Writers do not invent new worlds but reveal the magical in this world, as was done by Gabriel Garcia Marquez who wrote the seminal work of the style, *One Hundred Years of Solitude*. Young Sri Lankan writer, *Mohan Raj Madawela* has written three novels, such as *Magam Soliya*, *Loveena* and *Aadaraniya Victoria*. Later novel is more successful than others. He follows the features of magical realism as much as possible.

19 වන සියවසේ දෙවන භාගයේ දී මෙරට ශාස්ත්‍ර පුනර්ජීවනයක් - බුද්ධිමය ප්‍රබෝධයක් පැවතුණේ ය. මේ බුද්ධිමය ප්‍රබෝධයට තුඩුදුන් ආසන්නතම සාධකය 1852 දී පමණ ඇති වූ සවිසන්දම් යනුවෙන්

© විනෝතා මහාචාර්ය කුලකිලක කුමාරසිංහ

සංස්. මහාචාර්ය පැට්‍රික් රත්නායක, ආචාර්ය කේ. බී. ජයවර්ධන, ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය

දිනලි ප්‍රනාන්දු, ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය අංජලි වික්‍රමසිංහ

මානවශාස්ත්‍ර පීඨ ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, 21 කලාපය, 2014/2015 මානවශාස්ත්‍ර පීඨය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

හැදින්වෙන වාදය වුව ද, මේ වූකලී වැවිලි ආර්ථිකය සමග ගොඩනැගුණු දේශීය මධ්‍යම පන්තියේ දූ පුතුන්ගේ නැගී සිටීමත්, ඔවුන් මිෂනාරි පාසැල්වලින් ද ප්‍රකට පිරිවෙන්වලින් ද ලද ද්විභාෂා අධ්‍යාපනයත් ය. ඉංග්‍රීසි අධිරාජ්‍යවාදයට අනභිත දුන්, මෙරට ජාතිඥෝභී රදළ ප්‍රධානීන්, මුදලි මුහන්දිරම්වරුන් සහ රටේ මහත්වරුන් අධිරාජ්‍යවාදීන් සමග එකතුව සමසේ රටේ සාරය සුරාකැමට පෙලඹුණහ. අධිරාජ්‍යවාදීහු ප්‍රධාන කොටස භුක්ති විඳින අතර ම සිය ගැත්තන් වූ දේශීය අධිපතිවාදීන්ට, සාමාන්‍ය ජනතාවගේ වතුපිටි, ඉඩකඩම්, හවහෝග සුරාකැමට ඉඩ දී නිහඬ වූහ. යටත් විජිතවාදීන් හා දේශීය ධනපතියන් ගෙන ගිය ළදරු අවස්ථාවේ පැවති පරිහෝජනවාදී ධනවාදයේ උච්ච අවස්ථාවක් ලෙස අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය දැක්විය හැකි ය. මේ ව්‍යාපාරයේ පැටිකිරිය පිළිබඳ යථාවබෝධයක් උකහාගත හැකි බුද්ධිමත් පාඨකයාගේ චින්තන ප්‍රවාහය අවදි කරවන කෘතියක් ලෙස මොහාන් රාජ් මඩවලගේ ආදරණීය වික්ටෝරියා නවකතාව හඳුන්වා දිය හැකි ය. දේශීය වූ ධනපති පන්තිය යම්බඳු ස්ථාවරත්වයකට පත්වන අයුරු ඒ අනුසාරයෙන් විවරණය කිරීමට ලේඛකයාට අවකාශය සැලසී ඇත. වඩා බලවත්වන ව්‍යාපාරිකයා ඒ කේෂ්ත්‍රයේ ම සුළු සුළු ව්‍යාපාර සිය ග්‍රහණයට ගැනීමට පෙලඹීම ධනවාදයේ පැහැදිලි ලෙස විද්‍යමාන වන සරල සූත්‍රයකි. මේ සරල සූත්‍රය ආදරණීය වික්ටෝරියා නවකතාවේ කතාව විකාශනයට තුඩු දී ඇති ප්‍රධාන සාධකය වී ඇත.

මොහාන් රාජ්ගේ මේ නවකතාවට පසුබිම් වී ඇත්තේ 1860 දශකයේ ලංකාවේ දුම්රිය ගමනාගමනයේ ආරම්භයත්, 1880 දශකය ආරම්භයේ දී කෝපි වගාව වෙනුවට වඩාත් ලාභදායී තේ වගාව හඳුන්වාදීමට පෙලඹීමත් යන ආර්ථික ක්‍රියාවලියයි. මෙකල ශාස්ත්‍ර පුනර්ජීවනය සමග ඉස්මතු වූ බුද්ධිමය චින්තන ප්‍රබෝධය වඩාත් දුල්වීමට තුඩුදුන්නේ සමය සමයාන්තර වාද විවාද වන අතර, විශේෂයෙන් පංචමහාවාදයේ ප්‍රධානම වාදය වූ පානදුරාවාදයයි. කාලයේ වැලිතලාවට හසු වී යටපත් වී ගිය බෞද්ධ ප්‍රබෝධයට නව ප්‍රාණයක් ලබා දෙන්නේ මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද නාහිමියන්ගේ බෞද්ධ රණ ගොසය. බුදුදහම පිළිබඳ මෙරට පමණක් නොව ඇමරිකාව බඳු විදේස් රටවල ද උද්යෝගයක්, වාචිකරණයක් ඇති වන්නේ මින් පසුව ය. කර්නල් ඕල්කොට්, බ්ලැවැට්ස්කි මැතිණිය

ආදි විද්වතුන් මෙරටට පැමිණ පරම විඥානාර්ථවාදී බෞද්ධ සමාගම පිහිටුවා බෞද්ධ අධ්‍යාපනයට පණ දෙන්නේ මින් පසුවය. මේ පසුබිමෙහි අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය හෙවත් දේශීය ධනපති ක්‍රමයේ කොඳුනාරටිය ශක්තිමත් වෙමින් පැවතුණේය. මේ සමාජ ආර්ථික හා දේශපාලන පසුබිම පාදක කරගෙන ආදරණීය වික්ටෝරියා නවකතාවේ කතා පුවත විවරණය කිරීමට මොහාන් රාජ්මඩවල විමසිලිමත් වීම වැදගත් ය.

මුදලේ ආධිපත්‍යය මත ගොඩනැගෙන ධනපතියෝ ක්‍රමානුරූපී ලෙස දේශපාලන කොටස්කාරයෝ බවට පත්වෙති. එය එකල ක්‍රමානුරූපී ලෙස සිදුවූවක් වන අතර වර්තමානයේ ඉතා පැහැදිලි ලෙස විද්‍යමාන වන්නකි. ආර්ථිකයෙන් සවිමත් වන්නෝ අනිවාර්යයෙන් ම දේශපාලන බලධරයෝ බවට පත්වෙති. එහෙත් එදා ඉඩම් හිමි රදළ පෙලැන්තිය එයට එරෙහි ව නැගී සිටියේ ය. මෙදා ඉඩම් හිමි රදළයන් නොසිටින හෙයින් එවැන්නක් කිරීමට තරම් ශක්තියක් තණ්ටාවශේෂයන්ට නොමැත. අද මෙරට ක්‍රියාත්මක වන්නේ එදා මාක්ස්වාදීන් පවසනු ලැබූ ආකාරයට කොම්පදාරු ධනපති ක්‍රමයක් ද? නැත. අද රටේ සාරය දිනපතා උකහා ගනිමින් තමන්ගේ බැංකු ගිණුම් තර කරන ධනපති ක්‍රමයක් ගොඩනැගෙමින් තිබේ. ඔවුන් අත බලය ක්‍රියාත්මක වේ. රාජ්‍ය බලයත්, ආර්ථික ශක්තියත් ඔවුන් විසින් නතු කර ගනු ලැබ ඇත. ඒ අනුසාරයෙන් මෙරට බල පැවැත් වූ දේශපාලන ඉතිහාසය නිරීක්ෂණය කිරීමට, ඒ ගැන අවදි මනසින් සිතීමට පාඨකයා යොමු කිරීම, මේ යුගයේ නවකතාකරණයට ප්‍රවිෂ්ට වන ලේඛකයකු විසින් සිදු කළ යුතු ව ඇත. අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය මගින් ස්ථාපිත වූ ධනපති පන්තිය ඉංග්‍රීසි අධිරාජ්‍යවාදය ක්‍රියාත්මක කිරීමට, කරදරයකින් තොර ව පවත්වා ගෙන යාමට, දේශීය ප්‍රබුද්ධ ජනතාව පාවාදීමට හා පීඩනයට එරෙහි ව නැගී සිටි ජනතාව විටින් විට මර්දනය කිරීමට අනුබල දුන් පරගැති ජාතිඥෝහී ක්‍රියාවලියක් විය. එකල මුදලි මුහන්දිරම් හා රටේ මහත්වරු අධිරාජ්‍යවාදීන්ගෙන් වරප්‍රසාද හිමි කර ගැනීම සඳහා ස්වදේශීය ජනතාව දැඩිලෙස පීඩනයට ලක් කළහ. තලා පෙළුනහ. හිංසනයට ලක් කළහ. ස්වදේශීය නිදහස් අරගල යටපත් කළහ. ඉංග්‍රීසි අධිරාජ්‍යවාදීන්ගේ සැබෑ ගැත්තෝ වූහ. පසු කාලයේ - නිදහසින් පසු දේශපාලනයට පිවිස සිංහලයා හා සිංහල බස සඳහා අරගල කරන්නට

වූයේ මේ මුදලි මුහන්දිරම්වරුන්ගේ දරුවන්ය. එහෙත් යටෝක්ත පසුබිම ඉඟි කරනු මිස ඒ හා බැඳුණු සාමාජාර්ථික හා දේශපාලනික පසුබිම ප්‍රමාණවත් තරම් විවරණය කිරීමට මොහාන් රාජ් පෙලඹී නැත. ඒ කතා පුවත විකාශනය කිරීමට අවශ්‍ය නොවෙන්නේයැයි හැඟුණු නිසා ද? නැතහොත් එහි වැදගත්කම සිය නවකතාවේ විකාශනය වන පුවතට ඓතිහාසික ලෙස බද්ධ නොවන්නේ යැයි සිතූ නිසා ද? ඒ කෙසේ වුවත් අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය සමග පැන නැඟුණු දේශීය ධනපති පන්තිය මෙරට පොදු ජනතාව සුරාකෑ ආකාරය පිළිබඳ ගැඹුරු විවරණයක් කිරීමට එයට වැඩි අවධානයක් යොමු කළේ නම් ලේඛකයාට අවකාශය ලබා ගත හැකි ව තිබුණි. දේශීය ධනපතියන් විසින් වාමාංශිකයන් තලා පෙළෑ ආකාරය නිරූපණය කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු නොකිරීම, ලැබුණු ඉඩ ප්‍රස්තාව අහිමි කර ගැනීමක් ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

ආදරණීය වික්ටෝරියා හි වස්තු සන්දර්භය ගොඩනැගී ඇත්තේ අන්දිරිස් නම් උඩරට සාමාන්‍ය පවුලක උපත ලද ගැමි තරුණයකුගේ චරිතය කේන්ද්‍ර කොට ගෙන ය. සිය පියා වූ දාවින් අප්පු සමග ඇති කර ගත් කලහයක් හේතු කොට ගෙන මවගේ මඟ පෙන්වීම මත ඔහුට ගෙදරින් පිට වී යාමට සිදු වේ. දාවින් අප්පු බේබ්ද්දෙකු වූ අතර ගෙදර බිරිඳ සමග කළකලහ ඇති කර ගැනීමට පෙලඹීම නිසා ඇයට පහරදුන් අවස්ථාවක උදහසට පත් වන නව යොවුන් තරුණයෙකු වූ අන්දිරිස් පියාට පහර දීමට නැගී සිටී. මේ අවස්ථා නිරූපණය අන්දිරිස්ගේ ප්‍රතාපවත් චරිතය මනෝවිශ්ලේෂාණුකුල ව වටහා ගැනීමට තුඩු දෙන්නේ ය. ඔහුගේ ප්‍රවණ්ඩ හැසිරීම අනාගත සාර්ථකත්වයට මෙන් ම, බිඳ වැටීමට ද හේතු සාධකයක් වූයේ ය.

“මහා මේරු පර්වතය තරම් බරසාර අතක් උරහිසෙන් අල්ලා ඇතට විසි කරනු ලැබුවේය. ඔහු පරඩැලක් වගේ උඩින් විසි වී මැටි පොළොව උඩ ඇදගෙන වැටුණේ ය. ඒ හා ම සිහි එළවා ගත් ඇසිල්ලේ දී ඔහු ඉහළ බැලුවේය. එවිටය ඔහු දුටුවේ, ගිනිපුලිඟුවන් වියරු දැසින් තමා දෙස බලාගෙන හනිලමින් වෙවිලමින් වල් කොටන කැත්ත තමා දෙසට උලුක් කරගෙන සිටින සිය වැඩිමහල් කොල්ලාව! අන්දිරිස් තව පියවරක් ඉදිරියට ඇවිත් වල් කොටන කැත්ත සිය අප්‍රච්චාගේ ඇස් ළඟටම ළං කළේ ය.”¹

ඔහුට සොහොයුරන් දෙදෙනෙකු හා සොහොයුරියක සිටියේ ය. නුවර බලා යන ඔහුට තම ජීවිතය ඉලක්කයකට අනුගත වන සේ හැසිරවීම දුෂ්කර වූයේ ය. ජීවත් වීම සඳහා නොයෙකුත් දේවල් කිරීමට ඔහුට සිදු විය.

“නුවරට ඇවිත් ඔහු මාස ගණනාවක් අතන මෙනත රස්තියාදු වූණේ ය. තැන තැන පොඩි පොඩි සුළු වැඩ කළේය. පෙදරේරුවන්ට අත් උදව් දුන්නේ ය. වඩුවන්ට අත් උදව් දුන්නේ ය. බැහැයි නොකියා හාමිපුතුන් කියන පවරන හැම කුලී වැඩක් ම කළේ ය. නුවරට ළඟා වන දුම් කරත්තය සඳහා යකඩ පාර සකසන වැඩවලට කම්කරුවන් සොයන බව ඔහු දැන ගත්තේ ඒ අතර ය.”²

වෙළභෙළදමෙන් හා ව්‍යාපාරික කටයුතුවලින් ජීවිත සාර්ථක කර ගත් සෑම පුද්ගලයෙකු ම මෙබඳු කම්කටොලු හා දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දී ඇත. ජීවිතය අපැහැදිලි අනාගතය හා අඳුරු අතීතය විසින් මෙහෙයවනු ලබන බලවේගයක් ලෙස සැලකිය යුතුවන්නේ එහෙයිනි. අන්දිරිස්ට ද එබඳු අඳුරු මාවතක් ඔස්සේ ජීවිතය මෙහෙය වීමට සිදු වේ. මේ කාලය වන විට ඉංග්‍රීසින් විසින් පාරවල් හා දුම්රිය පාරවල් සෑදීම හා වතු වල කම්කරු රැකියා සඳහා දකුණු ඉන්දියාවෙන් දිළිඳු දෙමළ ජාතිකයන් කැඳවමින් සිටින ලදී. ඉතාමත් අඩු වැටුපට ඔවුන්ගේ ශ්‍රමය ලබා ගැනීමට ඉංග්‍රීසින්ට හැකි විය. මෙකල සියලු ම ශ්‍රමිකයන් දැඩි පීඩනයට මෙන් ම හිංසනයට ලක්වූයේ ආත්ම ලාභය තකා කුරිරු ලෙස ක්‍රියා කළ සිංහල කංකානම්වරුන්ගෙනි. ගේබ්‍රියෙල් ලෙස පෙනී සිටීමට කැමැත්තක් දැක් වූ ගබිරියෙල් එබන්දෙකි. කම්කරු වැඩ කරමින් ජීවිතයට මුහුණ දෙමින් සිටි අන්දිරිස්ගෙන් විටෙක මනුවෙල් ඇසූ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු දෙන ඔහු මෙසේ පවසයි.

“මං ආපසු ගෙදර යනවනං යන්නේ... සිලිං කාසි ගෝණියක් කර පිටින් අරගෙන මයෙ අම්මගෙ පය පාමුල තියන්ඩි පුළුවන් වෙව්වි දවසක”³

මව තෘප්තිමත් වන අයුරින් කටයුතු කිරීමේ අභිප්‍රායක් ඔහු සතු වූයේ ය. උඩරට මහනුවර දක්වා වූ දුම්රිය මාර්ගය ඉදිකිරීමේ කටයුතු සාර්ථක කර ගැනීමට මේ වන විට ඉංග්‍රීසි පාලකයෝ

සමත් වූහ. කොළඹ නගරය හා මහනුවර අතර ප්‍රවාහන කටයුතු ඉන්පසු ඉතා පහසුවෙන් සිදු කර ගත හැකි වීම ඔවුන්ගේ ජයග්‍රහණයක් විය. අන්දිරිස් උඩරට ප්‍රදේශයේ රැඳී සිටීම අගය නොකළේ ය. ඔහුගේ ඉෂ්ටාර්ථය වූයේ දුමි කරත්තයෙන් කොළඹ බලා යාමටය. එහෙත් කොළඹ බලා යාමට සිලිං පහක් වැයවන බව දැනගන්නට ලැබීමෙන් ඔහු විස්මයට පත් වූයේ ය. එහෙත් දුම්රියට නැගීමට ආසන්න මොහොතේ ඒ සඳහා සිලිං හයයි පැත්ස තුනක් අවශ්‍ය බව දැනගත් විට ඔහු අන්මන්ද වූයේ එපමණ මුදලක් ඔහු අත නොතිබූ නිසා ය. එහෙත් අත ළඟ තිබෙන මුදලෙන් හෙතරත්ගොඩට යා හැකි ව තිබුණි. එහෙත් පසු ව කාරුණික බර කරත්තකරුවෙකු සමඟ කොළඹට යාමේ සිහිනය සඵල කර ගැනීමට ඔහුට හැකි වේ. කරත්තකරු සාමෙල් ය. දුමි කරත්තයට ඔහු ඇතුළු කරත්තකරුවන්ගේ කැමැත්තක් නො තිබුණි.

“සුද්දො හදන්නෙ උන්ගෙ කෝපි ටික කොළඹට ගෙනියන්ඩ. දුමි කරත්තෙ පාරට දාලා බර කරත්තකාරයින්ගෙ බඩට ගහන්ඩ... උන් ඉරිසියාවයි අපි කාලා ඇදලා ඉන්ඩ මේකෙන් කීයක් හරි හොයා ගන්නවට”⁴

ප්‍රවාහන පද්ධතිය වඩා ඉක්මන් ගමනාගමනයට අවශ්‍ය ලෙස සකස් කිරීම ඉංග්‍රීසි පාලකයන්ගේ අභිප්‍රාය විය. යටත් විජිතයක් වශයෙන් ලංකාවෙන් ලබාගත හැකි ආර්ථික ප්‍රතිලාභ හිමි කර ගැනීමට එය අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වූයේ ය. එහෙත් කරත්ත යුගයේ ජීවත් වූ සිංහලයන්ට ඒ යථාර්ථය අවබෝධ කර ගැනීම දුෂ්කර විය. සාම්ප්‍රදායික සමාජ චින්තනය, අවශ්‍යතා, නව සමාජ බලවේග හා ක්‍රියාකාරකම් අතර සියුම් ඝට්ටනයක් එකල සිදුවෙමින් තිබුණි. ඉංග්‍රීසි පාලකයන් විසින් යටත් විජිත සූරාකෑමේ අධ්‍යාසයෙන් යුතුව වුවද නව සමාජීය බලවේග හා අවශ්‍යතා මෙරටට හඳුන්වා දීමට පෙලෙඹෙන ලදී. එය සිදුවූයේ මෙරට ජනතාවගේ අවශ්‍යතා සඵල කර ගැනීම අරමුණ කර ගත් අධ්‍යාසයකින් යැයි කිසිසේත් පැවසිය නො හැකි ය. එහෙත් එබඳු ක්‍රියාකාරකම්වලින් වක්‍රාකාරයෙන් හෝ යම්බඳු යහපත් දෑ සමාජයට දායාද වූයේ ය. එය ලාංකේය සමාජයේ අභිවර්ධනයට තුඩුදුන් බැව් අමුතුවෙන් පැවසිය යුතු නොවේ. ඉංග්‍රීසි පාලනය මෙරටට ව්‍යසනයක් වූ බව අමුතුවෙන් කිවයුතු කරුණක් නොවුවත්, ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය

මෙරට පසුකාලීන ජනතාවට ආශීර්වාදයක් වූයේ ය. මෙරට ආර්ථික දේශපාලනික, සාමයික හා සංස්කෘතික ක්ෂේත්‍රවල පිබිදීමක් හා නව ලෝකයට අනුරූපී ලෙස හැඩගැස්වීමක් සිදුකිරීමට ඉංග්‍රීසි පාලන අවධිය ප්‍රබල බලපෑමක් කළේ ය. එය ඔවුන්ගේ අධ්‍යාපනයට ද, ජීවන ඇවතුම් පැවතුම්වලට ද, සිතූම් පැතුම්වලට ද, බුද්ධියට ද නවාලෝකයක් උදා කළ බව වර්තමාන සමාජ තත්වය ගැන සිතන විට අමුතුවෙන් කිව යුතු වන්නේ නැත. සියවස් එකහමාරක පමණ කාලය තුළ ලාංකේය සමාජය ශිඝ්‍ර ලෙස අභිවර්ධනය වීමට බලපෑයේ ඉංග්‍රීසීන්ගේ පාලනයට නතු ව පැවති අවධිය තුළ සිදු වූ ක්‍රියාකාරකම් ය. එහෙත් ඉංග්‍රීසි පාලනය හේතු කොට ගෙන ජාතියක් වශයෙන් අපට විවිධ හිංසා පීඩා දුක්කම්කටොලු, හීනමානය ඇතුළු ගැතිකම් දැක් වූ පරගැති චින්තනයන් යුත් අනුකාරක කළු සුද්දන් බිහි වූ බව ද අමතක කළ නො හැකි ය. අද ද ඉංග්‍රීසි නොමැති නම් ජාතියක් වශයෙන් නැගී සිටිය නො හැකි ය බඳු පරගැති චින්තනයක් ගොඩනැගී ඇත්තේ මේ නිසා ය.

මොහාන් රාජ් බුද්ධිමත් ලේඛකයකු ලෙස ඉංග්‍රීසි යටත් විජිතවාදී පසුබිමෙහි මා පිය දූ දරු පුද්ගල සම්බන්ධතා ද, එක ම වෘත්තියේ නිරත වී සිටි ව්‍යාපාරිකයන් අතර තරඟකාරී පසුබිමක ඇති වූ ව්‍යාපාරික සම්බන්ධතා ද, පුද්ගල බැඳීම් තෘප්තිමත් කළ ලිංගික සම්බන්ධතා ද, අඩපණ වූ විවාහ ජීවිත සම්බන්ධතා ද, විශ්ලේෂණය කොට නිරූපණය කරන අතර ම, මේ පරිභෝජනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය විසින් ඉහළට ම ඔසවා තබන ලද පුද්ගලයන්ට පවා පොදු මානව යථාර්ථයට මුහුණ දීමට සිදුවන අයුරු ද, මිනිසාගේ ජීවන සත්‍යය කුමක් ද? යනු ඉස්මතු කරමින් ගැඹුරින් විචරණය කර ඇත.

එකල ආර්ථිකයට ප්‍රබල බලපෑමක් කළ නවතම ව්‍යාපාරය වූයේ අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරයයි. රජයට බඳු ගෙවා ලබා ගන්නා අවසර පත්‍රයක් මත අරක්කු නිෂ්පාදනය කරන්නා රේන්ද රාල නම් වූයේ ය. 19 වන සියවසේ අවසාන භාගය තුළ ඔහු මෙරට අර්ථ ක්‍රමයට යම් බලපෑමක් කළ බලගතු පුද්ගලයෙක් වූයේ ය. ඔවුන්ගේ මහිමය යම්බඳු අනිශයෝක්තියකින් යුතු ව මායා යථාර්ථවාදී අංගෝපාංග උපයෝගී කර ගනිමින් උත්කර්ෂවත් ලෙස විචරණය කොට නිරූපණය කිරීමට මොහාන් රාජ් මඩවල පෙලඹී ඇත.

මෙහි දී මතු කෙරෙන පුද්ගල සම්බන්ධතා ගැඹුරින් නිරීක්ෂණය කිරීමෙන් අන්දිරිස්ගේ සබඳතා කීපයක් ම යථානුරූපී ලෙස වටහා ගැනීමට අවකාශය සැලසී ඇත. අප ගැඹුරින් නිරීක්ෂණය කළ යුතු අන්දිරිස් කේන්ද්‍ර කොටගත් සබඳතා මෙසේ ය.

1. අන්දිරිස් හා සාමෙල් අතර පැවති සම්බන්ධතාව
2. අන්දිරිස් හා එංගල්තිනා අතර පැවති සම්බන්ධතාව
3. අන්දිරිස් හා අබරංචි රේන්දරාල අතර පැවති සම්බන්ධතාව
4. අන්දිරිස් හා ලීනා අතර පැවති සම්බන්ධතාව
5. අන්දිරිස් හා වික්ටෝරියා, ඇල්ෆ්‍රඩ් යන දූ පුතුන් අතර පැවති සම්බන්ධතාව

සාමෙල් බර කරත්තකරුවෙකු වුව ද ඔහුගේ නියම රැකියාව එය නොවීය. ඔහුගේ පියා පානදුරේ සුප්‍රසිද්ධ ඒබරං වඩු බාසුන්නැගේ ය. එකල ඔහු ලී බෝට්ටු මෙන් ම ඇඳ පුටු මේස සැදුවේ ය. එහෙත් සාමෙල් ඒ වෙනුවට අරක්කු පීප්ප සාදා රේන්දරාලට විකිණීමට පෙලඹුණේ ය. රේන්දකරුවන්ගේ අනිසි බදු අය කිරීම් පිළිබඳ ව සාමෙල්ගේ ප්‍රසාදයක් නොතිබුණේ ය. සාමෙල් වරක් ඔවුන්ගේ පිළිවෙලක් නැති බදු අයකිරීම් පිළිබඳ ව අන්දිරිස්ට මෙසේ පවසයි.

“සාමෙල්ගේ අදහසේ හැටියට එය අසාධාරණ හම්බ කිරීමකි. ඔවුන් එක එක මිනිහාගෙන් බදු ගන්නේ එක එක විදිහට ය. කරත්තවල පුරවන ලද බඩු භාණ්ඩවල බර ඔවුන් මනින්නේ ඔවුන්ට හිතුණ හිතුණ විදිහටය. අහවල් බරට අහවල් ගණනැයි කියා සම්මතයක් තීන්දුවක් තිබුණත් එක ම භාණ්ඩයක දෙනැතක තීරණය කරන බර දෙවිදියකි. සමහරු ඇගේ දෑක්මට බර තීරණය කරති. තවත් සමහරු අතේ බරට බර තීරණය කරති. කොහොමටත් ඒ රේන්දකරුවන්ගේ පරම්පරාවේ එකකුටවත් ඒ හම්බ කරන කාසිවලින් යා දෙන්නේ නැත.”⁵

එකල ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවති වෙළෙඳ සමාජය හා බදු පිළිබඳ ව අන්දිරිස්ට කිසිදු අවබෝධයක් නොතිබුණේ ය. අවට ලෝකය, සමාජය, තමා ජීවත් වෙමින් සිටින ප්‍රදේශය පිළිබඳ ව යම්බඳු අවබෝධයක් උකහා ගත හැකි වන්නේ සාමෙල් තෝරතෝරවියක් නොමැති ව කියාගෙන යන වදන් මාලාවෙනි. සරදියෙල් නම් අමුතුව

අභිත පුද්ගලයා පිළිබඳ ව ද දැන කියා ගැනීමට ඔහුට අවස්ථාව සැලසේ. අරමුණක් නොමැති ව කොළඹ බලා යන අන්දිරිස්ට සාමෙල්ගේ ඉල්ලීම මත දින කීපයක් ඔහුගේ නිවසේ රැඳී සිටීමට අවස්ථාව සැලසේ. අන්දිරිස් නිවැසියන්ගේ සිත් ගන්නා පරිදි ගේදොර, වඩුමඩුව පිළිවෙලකට සකස් කිරීමට පෙලඹේ. තමාට ඕනෑම දෙයක් කළ හැකිය යන හැඟීම තහවුරු වන අයුරින් ක්‍රියාකිරීමට ඔහු සමත් වූයේ ය. වෙළෙඳාමේ දිගුකාලීන ලාභ ප්‍රයෝජන ගැන තැකූ අන්දිරිස් යම් යම් නිමි භාණ්ඩ අඩු ගණනට විකිණීමට සැලැස්වීම මගින් වෙළෙඳපොළ ස්ථාවර කර ගැනීමේ සුක්ෂ්මත්වයෙන් යුක්ත වූයේ ය. ඔහුගේ වචනයට පිටු නොපාන සාමෙල් ඔහු පැවසූ අයුරින් භාණ්ඩ විකිණීමට පෙලඹෙයි. ක්‍රමයෙන් සාමෙල්ගේ වඩුමඩුව හා වෙළඳාම ප්‍රදේශයේ ජනප්‍රිය තත්ත්වයට ගෙන ඒමට ඔහු විමසිලිමත් වූයේ ය. වඩුමඩුව හැර දා ගිය සේවකයන් ද නැවත වැඩට ගැනීමට, අන්දිරිස්ගේ ඉල්ලීම මත සාමෙල් පෙලඹුණේ ය. පේදුරු, මතෙස්, බස්තියන්, අරනෝලිස් යළිත් සාමෙල්ගේ වඩුමඩුවේ වැඩට පැමිණියේ එලෙසට ය. අන්දිරිස් පැමිණ සය මසක කාලයක් ගෙවී යන විට, සාමෙල්ගේ වඩුමඩුව ප්‍රදේශයේ වැඩ අධික ම ස්ථානය විය. වසරක් ඉක්ම යන විට පානදුර අවට තිබූ වඩුමඩු සියල්ල වැසී ගොස් ඒවායෙහි සේවය කරමින් සිටි වඩුබාස්ලා සාමෙල්ගේ වඩුමඩුවෙහි වැඩ කරමින් සිටීම ඔහු ලද ජයග්‍රහණයක් විය.

වඩුමඩුව සරුසාර වීමත් සමඟ ම සාමෙල් ද මත් වතුරෙන් ජය කෙතෙළි නැංවීමට පෙලඹුණේ ය. අන්දිරිස්ගේ වෙළෙඳ උපායෙන් සාමෙල් ධනවතෙකු වීමට ඇරඹීම ඔහුගේ අධ්‍යාත්ම ජීවිතයේ විනාශයට ද තුඩු දුන්නේ ය. අරක්කු බීමෙන් වල්මත් වන සාමෙල්ට හුමිටි තැබීමට අන්දිරිස් ළඟ සිටීම ද අවශ්‍ය වූයේ ය.

අන්දිරිස්ගේ ඉල්ලීම මත පොල් අක්කර ප්‍රමාණය වැඩි කර ගැනීමට ද සාමෙල් පෙලඹුණේ ය. ඒවා අනාගත අභිවාද්ධියට බලපාන ආකාරය පිළිබඳ ව එතරම් අවබෝධයක් නොතිබුණ ද අන්දිරිස් පිළිබඳ විශ්වාසය ඒවා මිල දී ගැනීමට ඔහු මෙහෙය විය. අන්දිරිස්ට කළමනාකරණය පිළිබඳ අවබෝධයක් තිබුණි. ඒ පොත පතෙන් උකහාගත් අවබෝධයක් නොවීය. සාමෙල් අරක්කු පෙරීම හා බැඳුණු සියලු වගකීම් අන්දිරිස්ට පැවරුයේ ඔහු පිළිබඳ දැඩි

විශ්වාසයෙන් යුතු ව ය. ඒ අනුව අන්දිරිස් වඩුමඩුවේ සියලු වැඩ පේදුරුට බාර කළේ ය. එසේ ම සියලු ම ගෝලයන් අතරින් අන්දිරිස්ට මතෙස් විශ්වාසවන්තයෙකු වූයෙන් අලුත් අරක්කු ගුදමේ සියලු ම වැඩ කළමනාකරණය කිරීම ඔහුට පවරනු ලැබීය. අන්දිරිස් ව්‍යාපාර කටයුතු හා දෙවියන් බුදුන් ඇදහීම හා පිදීම ව්‍යාපාරයේ අනාගත අභිවර්ධනයට අවශ්‍ය පිළිවෙතක් සැලසුවේ ය. එමගින් වර්තමානයේ වෙළෙඳ ව්‍යාපාර හා ආගම් අතර පවත්නා සම්බන්ධය හා බැඳුණු පසුබිම විතුණය කෙරේ. අරක්කු ගුදමට යාබද ව කම්බිලි දෙවියන්ට දේවාලයක් තැනීමෙන් ඒ බැව් අවධාරණය කෙරේ. අරක්කු ගුදමට උරුමකම් කී සාමෙල්ට අවසානයේ දී අරක්කු නැතුවම බැර බිමක් විය. එසේ වුව ද සාමෙල් එන්න එන්න ම දියුණු ව්‍යාපාරිකයකු බවට පත්වෙමින් සිටියේ ය. ඔහුගේ අභිවර්ධනය නවකතාකරුවා විවරණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“වඩුමඩුවත් අරක්කු පෙරිල්ලත් දියුණු වෙමින් පැවතියේ බලාගෙන ඉද්දී මෙන් ය. ඒ වන විට සමස්ත රයිගම් කෝරළයේ සියලු ම තැබැරුම්වලට වුවමනා අරක්කු පීප්ප හැදුණේ සාමෙල්ගේ වඩුමඩුවේ ය. ඊට අමතරව සල්පිටි හේවාගම් සහ සියනෑ කෝරළවල ද බොහෝ පීප්ප ඇණවුම් සාමෙල්ගේ වඩුමඩුවට ආවේ ය. මේ පීප්ප ඇණවුම් කළ අරක්කු රේන්දරාලලාගේ ගෙවල්වල අල්මාරි, පෙට්ටගම්, පුටු ඇදන් සැදීමේ ඇණවුම් ද සීමාවක් නැතිව වැඩිවන්නට වූ බැවින් වඩුමඩුව තව තවත් කාර්ය බහුල වන්නට විය.”⁶

මිනිසකුගේ භෞතික අභිවර්ධනයට සමාන්තරව ආධ්‍යාත්මික අවපාතය ද සිදුවිය හැකි අයුරු ඉස්මතු කර දක්වීමට නවකතාකරුවා විමසිලිමත් වී ඇත. ව්‍යාපාරික අභිවර්ධනය ඇතැම් තැන අතිශයෝක්තියෙන් යුතුව නිරූපණය කිරීමට නවකතාකරුවා පෙලඹුණේ යැයි බැලූ බැල්මට පෙනුන ද, එය මායාරූපී යථාර්ථවාදයේ ප්‍රකට ලක්ෂණයකි. ලී කපන්නන් අන්දිරිස්ගෙන් ප්‍රශ්න කෙරුණේ තමන් කප කපා එවන ලීවලට කුමක් සිදුවෙමින් පවත්නේ ද යනු ය. ඒවා අරක්කු පීප්ප, පුටු, පෙට්ටගම් හා අල්මාරි සැදීමට වැය වන බව පැහැදිලි කිරීමට අන්දිරිස්ට සිදු විය. ව්‍යාපාරික කටයුතු සම්පූර්ණයෙන් ම මෙහෙය වීම අන්දිරිස්ට පවරා බර කරන්න රැකියාව නිස්කාන්සුවේ කරගෙන යාමට සාමෙල් පෙලඹුණේ ය.

ව්‍යාපාරවල අභිවර්ධනයත් සමග තව දුරටත් අන්දිරිස් හා සාමෙල් අතර පැවති සහසම්බන්ධය පවත්වා ගෙන යාම දුෂ්කර වේ. මේ නිසා සාමෙල්ට නැවතීමේ ලකුණ තැබීමට සිදු වේ. අරක්කු බීමෙන් ම ඔහු විනාශයේ පාමුලට පැමිණ සිටියේ ය. ඔහු ඒ වන විට සිටි තත්ත්වය නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“ගම්මණ්ඩියේ සිට හනික දුවගෙන පැමිණි කිරිබණ්ඩියා වෙදරාළ ඉතා ඉවසිලිවන්ත ලෙස සාමෙල්ගේ සිරුර පරීක්ෂා කර බලා අන්තිමට අන්දිරිස් සහ මෙලෝ සිහියක් නැතිව අත් පොළොවේ ගසමින් සොටු හුරු හුරා හඬන එංගල්තිනා දෙසට හැරී මෙසේ කීවේ ය. “අවුරුදු දෙකකටත් වැඩිය මේ මනුස්සයා ජීවත් වෙලා තියෙන්නේ උගුරු දණ්ඩේ ඉඳන් අධෝමුඛ බෙවෙනකම්ම කිසිම බොකු බඩවැලක් නැතිව...”

බීමෙන් ම ඔහුගේ අක්මාව දිය වී ගොස් තිබුණේ ය. අන්දිරිස් ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රයට ඇතුළත් කර, සාමෙල් මෙලොවෙන් සමු ගනී. ඔහු පැරණි සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ සාමාජිකයෙකි. ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රයට ප්‍රවිෂ්ට වී සිටිය ද ඒ පිළිබඳ ව යථාවබෝධයක් ඔහුට නොතිබුණේ ය. බර කරත්ත යුගය නියෝජනය කළ, බදුබරට එරෙහි ව වාචික අරගලයක යෙදුණු පුද්ගලයෙකි ඔහු. නව වාණිජ්‍ය සමාජය තුළ පෙරළිකාරයකු වීමට තරම් හැකියාවක් ඔහුට නොවීය.

ඉන්පසු අන්දිරිස් හා එංගල්තිනා අතර සබඳතාව කෙරෙහි අපගේ අවධානය යොමු විය යුතු ය. ඇය කාමාතුර ගැහැනියකි. ගැහැනියගේ සහජ ආශාවය ඇයගේ හැසිරීමෙන් හා ක්‍රියාකාරකම්වලින් ප්‍රකට කෙරේ. තම විවාහක සැමියා වූ සාමෙල් නිවසේ නොසිටි දිනවල අන්දිරිස් පොලඹවා ඔහු සමග කාම සන්තර්පණයට ඇය පෙලඹුණා ය. සාමෙල් ඉදිරියේ - අන්දිරිස් දුටුවත් නොදුටු අයුරින් හැසිරීමට - ඔහු පිළිකුල් කරන බව හැඟවීමට ඇය පෙලඹුණා ය. ගැහැනු මායම් රඟ දක්වමින් අන්දිරිස් මගින් රති ලෝභය තෘප්තිමත් කර ගැනීමට විමසිලිමත් වූ රාගාධික ගැහැනියකි. ගැහැනිය තේරුම් ගැනීමට ඇයට කෙතරම් සමීප ව ආදර ගඟුලක පිහිනුවත් පිරිමියෙකුට නොහැකි බව එංගල්තිනා පිළිබඳ සිදුවීම්වලින් ප්‍රකට කෙරේ. සාමෙල් සිතුවේ ඇය තමාට ම දිවි පරදුවට තැබූ ගැහැනියක ලෙසට ය.

අන්දිරිස්ගේ ශක්තිමත් දේහකායෙන් වශීකෘත ව සිටි ඇය ඒ බැව් සඟවාගෙන ඔහු රැවි නොකරන බව හැඟවීමට උත්සාහ ගත්තා ය.

“කොහොමත් එංගල්තිනා තුළ ඔහු පිළිබඳ කැමැත්තක් තිබුණේ නැත. ඔහු පැමිණි දා සිට හේතු රහිත ව ඇය තුළ ඔහු පිළිබඳ ව හටගත් ඒ අසීමාන්තික අකැමැත්ත කිසිවිටෙක ඇය කෙරෙන් පලා ගියේ නැත.”

මුල දී අන්දිරිස් ද ඇය මුණ ගැසීමට වැඩි කැමැත්තක් නොදැක් වීය. ඒ වන තෙක් ඇය සම්පයේ දී දූක නො තිබුණු හෙයින් ඇය කෙබඳු තැනැත්තියක ද යනු හරි හැටි තීරණය කළ නොහැකි විය.

“බෝරිච්චි වැටුණ සුදු පාට හැට්ටයක් හා රෙද්දක් හැඳ ඇතට නිතර ඇය දුටුවත් ඒ ඇත බැල්මෙන් ඇය මෙවැනි ස්වරූප ඇති ගැහැනියක් යයි කියන්නට ඔහුට පුළුවන් වුණේ නැත.”
“මහ ආඩම්බරකාර ගැනි.... උවමනාවෙන් මඟ ඇරල යන කොට මං මොකට සිරික්කිය පාන්ඩ යනව ද?”¹⁸

ක්‍රමයෙන් ඔහුට ද ඇය දූක බලා ගැනීමට තිබුණු ආශාව දුරු වී ගියේ ය. සාමෙල් වරක් ඔහුට කීවේ, “ඒ ඇත්තිට පිරිමි ජේන්ඩ බැ. ඒක උප්පත්ති දෝෂයක්...” යනුවෙනි. සැමියා ගෙදරින් පිටත් ව යන තෙක් ගැහැනුන්ට එය මෙසේ විය හැකි ය. එහෙත් පසු ව අන්දිරිස් සාමෙල්ගේ වඩුමඩුවේ ලැගුම් ගැනීමට යොමු කෙරුණේ ද සාමෙල් හැර නොයාමට පෙලඹුණේ ද එංගල්තිනා හේතු කොට ගෙන ය. ලීනා බියපත් ව කෑ මුර ගැසූ දින රනෝහාමිගේ බලකිරීම මත නිවස තුළට යන අන්දිරිස්ට එදින එහි රැය ගත කිරීමට ද සිදු වේ. එංගල්තිනා එදින අන්දිරිස් නිරීක්ෂණය කිරීමට පෙලඹේ. ඇගේ කාම සිත ඔහුගේ කුඩා ඇස් හා දෑවැන්ත ශරීරය දැකීමෙන් කම්පිත වේ.

“අන්තිමට ඔහු එංගල්තිනා දෙසට හැරුණේ ය. ඒ එතරම් ළඟින් මේ අවුරුද්දක හමාරක කාලය තුළ ඔහු ඇය සහ ඇය ඔහු දුටු පළමු වතාව ය. අන්දිරිස්ගේ ඒ අනපේක්ෂිත බැල්මෙන් සැබවින් ම එංගල්තිනා තිගැස්සුණා ය. ඔහුගේ සිරුරට තරම් නොවන පුංචි ඇස් දෙක දෙස ඇය මොහොතක් බලා සිටියා ය. එහෙත් ඊළඟ මොහොතේ මේ සන්තෘප්තියෙන් හොඳට ම කලබල වුණු ඔහුගේ කටහඬ ඇයට ඇසුණේ ය.”¹⁹

අන්දිරිස් දැකීම ව්‍යාජ ලෙස පිළිකුල් කළ එංගල්තිනා එදා රාත්‍රී ගැහැනුන් තිදෙනෙකුට තනි ව සිටිය නොහැකි බව පවසා අන්දිරිස් නතර කර ගැනීමට පෙලඹේ. අන්දිරිස් නිදා ගැනීමට පැදුරු කඩමාලේකක් ඉල්ලා සිටිය ද, ඒ වන විට එංගල්තිනා අලුත විශ්‍ය පන් පැදුරක් මැටි පොළොව මත එළා තිබුණා ය. තමාට ගේ ඇතුළේ තනිව නිදා ගත නොහැකි බව පවසන එංගල්තිනා ඔහු සමග වැතිරී කාමාස්වාදය විදීමට පෙලෙඹේ. ඇය කෙබඳු සිතූම් පැතුම් ඇති ගැහැනියක් ද යනු ප්‍රකට වන අයුරින් ඇගේ වර්යාව නිරූපණය කිරීමට නවකතාකරුවා පෙලෙඹී ඇත. එතැන් සිට අවකාශය ලැබෙන අයුරින් සිය නොතින් ආශා තෘප්තිමත් කර ගැනීමට එංගල්තිනා පෙලඹුණා ය. තරුණ විශේ සිටි අන්දිරිස්, සිය ලිංගික ආශාවන් සතපවා ගැනීමට එංගල්තිනා මෙවලමක් කර ගත්තේ ය. එහෙත් ඇය සැමියා ඉදිරියේ ගැහැනු මායම් ප්‍රකට කරමින් - ඔහුට ව්‍යාපාරික කටයුතු පවරා පසකට වී සිටිය යුතුදැයි සැමියාට ගතු කීමට ද පෙලඹුණා ය. ගැහැනියගේ ජාගර විඥානය ප්‍රකට වන අයුරින් ඇය හා අන්දිරිස් අතර සම්බන්ධය නිරූපණය කිරීමට නවකතාකරුවා පෙලෙඹී ඇත.

“එංගල්තිනා සාමෙල් ගෙදර ඉන්න දවසට ඇගේ ඇවතුම් පැවතුම්වල කිසිම වෙනසක් නොපෙන්නවා ය. සුපුරුදු විදිහට ම ඇය අන්දිරිස් ඉදිරියේ මුණට මුණ මුලිච්චි නොවුණා ය. එක දිගට අවුරුද්දක් හමාරක් ප්‍රතික්ෂේප කළ විදිහට ඇය ඔහු ව ප්‍රතික්ෂේප කළා ය. හැමදේම අන්දිරිස්ට පංගාත්තු කරල පැත්තකට වුණා ම හරියනවා දැයි ඇය සාමෙල්ට කීවා ය. ‘කොච්චර වුණත් ඔය මිනිහ අපේ මිනිහෙක් දැයි’ ඇය ඔහුගෙන් ප්‍රශ්න කළා ය. ඒ සමගම ‘අන්තිමට මට දොස් කියන්ට එළා’ යනුවෙන් ද ඇය අන්දිරිස් සම්බන්ධයෙන් කියා තිබුණා ය.”¹⁰

මෙහි උත්ප්‍රාසාත්මක ලෙස නිරූපණය කර ඇත්තේ ගැහැනිය කෙබඳු සිතූම් පැතුම් ඇති තැනැත්තියක ද යනු ය.

සාමෙල්ගේ මරණයෙන් පසු වචනයෙන් පිළිකුල් කළ අන්දිරිස් නිවසේ යාවජීව සාමාජිකයෙකු බවට පත් කර ගත්තේ ය. මේ වන විට අන්දිරිස් නිවසෙන් එල්ල විය හැකි කිසිදු විරෝධයකින් තොරව ම සාමෙල්ගේ ව්‍යාපාරවල නීත්‍යනුකූල ස්වාමියා බවට පත් වූයේ ය. අරක්කු ගුදමේ සේවකයන් මෙන් ම ගැමියන් ද නොයෙක් වහසි

බස් තෙපලුව ද ඒවා පිළිබඳ කිසිදු තැකීමකින් තොර ව කටයුතු කිරීමට අන්දිරිස් පෙලඹුණේ ය. ඔහු නිවසේ මෙන් ම ව්‍යාපාරික ස්ථානයේ ද නිල නොලත් ස්වාමියා බවට පත් ව සිටියේ ය.

“මේ ගෙදර අන්දිරිස්ගේ ගෙදර බවට කිසිවකු නොදැනුවත්වම පත් ව තිබිණි.”¹¹

අන්දිරිස් හා එංගල්තිනා අතර පැවති කාම සුඛාස්වාදය කෙළවර වූයේ අන්දිරිස් හේතු කොටගෙන ඇගේ දියණිය වූ ලීනා ගැබ්ගෙන සිටින බව දැනගත් විට ය. මේ සිදුවීම දරාගත නොහැකි වන එංගල්තිනා දිවිනසා ගත්තා ය. තහනම් ගසේ ගෙඩි කැමට හුරු වී සිටි එංගල්තිනා තම දියණිය එම තහනම් ගසේ ම ගෙඩි කැමට පෙලඹී සිටි බව නොදැන සිටියා ය. ව්‍යාපාරික ලෝකයෙහි දිවි ගෙවන මිනිසුන් හා ගැහැනුන් අතරාභිකර ලෙස කාමයෙහි ඇලී ගැලී සිටීමට පෙලඹීමේ අහිතකර ප්‍රතිඵලය එමගින් නිරූපණය කොට ඇත. මුදල රජයන පවුල්වල සඳාචාර බිඳවැටීම සංකේතාත්මක ලෙස නිරූපණය කිරීමට ලේඛකයා ප්‍රකට කර ඇති විවේක බුද්ධිය අගය කළ හැකි ය.

ඉන්පසු නවකතාකරුවා අන්දිරිස් හා ලීනා අතර සම්බන්ධතාව විවරණය කිරීමට පෙලඹී ඇත. ලීනා, සාමෙල් හා එංගල්තිනාගේ එක ම දියණියයි. ඇය අන්දිරිස්ව ඇමතුවේ මාමා යනුවෙනි. වැරදීමකින් අන්දිරිස්ගේ ඇඳෙහි වැතිරී සිටිය දී නින්ද යාම නිසා ඇය අන්දිරිස්ගේ ආකර්ෂණයට ලක්වෙයි. ලීනා ද ඔහුගේ පහසට ලොල්වෙයි. ඔවුන්ගේ සම්බන්ධය උච්චතම තලයකට ගෙන එන්නේ ලීනා ගැබ් ගැනීමෙනි. ඔවුන් අතර පැවති ස්පර්ශ කාම සුසංවාසය නවකතාකරුවා ලිංගික සුඛාස්වාදය හා බැඳුණු අතිරමණියත්වය ඉස්මතු කරමින් නිරූපණය කිරීමේ අපූර්ව කුශලතාවක් ප්‍රකට කර ඇත. එංගල්තිනා සිය දිවි නසා ගත්තේ ද මේ සිදුවීමෙන් ඇති වූ කම්පනයෙන් යුතු ව ය. ලීනා සම්බන්ධයෙන් තමා හැසිරුණු ආකාරය නිවැරදි ද යනු නිරීක්ෂණය කරන අන්දිරිස්ට එහි කිසිදු වරදක් ද නො පෙනුණේ ය. ඔහු සිත සමග ගැටෙන ආකාරය මගින් ඔහුගේ ආශාවය බලපැවැත්වුණු අයුරු ප්‍රකට කෙරේ. එම වෛතසික සංසටනය සරල සුගම ස්වරූපයෙන් වුව ද ඔහුගේ සංවෘත අධ්‍යාත්මය ප්‍රකට වන අයුරින් නිරූපණය කිරීමේ කුශලතාවක් මොහාත් රාජ් මඩවල විසින් ප්‍රකට කෙරෙන්නේ යැයි හැගේ.

“ඒ අතර ඔහු පීඩාවට පත් කළ දෙයක් ද තිබුණේ ය. එනම් ඒ පුදුමය සාධාරණ ද? අසාධාරණ ද? කියන සැකයයි. නොඑසේ නම් එය තම හිතට එකඟවේ ද නොවේ ද යන්නයි.

“ඇත්තට ම ඔහුට පෙනෙන කිසි ම අසාධාරණකමක් එහි තිබුණේ නැත. එංගල්තිනා ඔහුගේ කසාද ගැනි ද නොවන්නී ය. ඇය බිරිද වුණේ සාමෙල් ට ය. ඔහු කලේ ඇයට සාමෙල් නැති අඩුව නැති කරන්නට උදව් කිරීම පමණ ය. සාමෙල්ගේ මරණයෙන් පසු එංගල්තිනාගේ මිනිහ බවට ඔහු පත් කලේ ගමේ මිනිසුන් ය. එහෙත් හැම එකාගේ ම ඕපද්‍රව්‍ය හොයන ගමේ මිනිසුන්ට එය එසේ වුවාට කිසිම දවසක එංගල්තිනාට ඔහු ඇගේ මිනිහා වූයේ නැත. ඔහුට ඇය ඔහුගේ කසාද ගැනි වූයේ ද නැත. එබැවින් මෙතැන කිසිම කිසි අපවාදයක් අසාධාරණයක් වූයේ නැත.”¹²

එතැන් පටන් ලීනා ඔහුගේ බිරිද බවට පත් වූවා ය. ඔහුට දාව ඇයට ඇල්ග්‍රඩ් හා වික්ටෝරියා යනුවෙන් දුවෙකු හා පුතෙකු ලැබෙයි.

අන්දිරිස් හා අබරංචි රේන්දරාළ අතර පැවති සම්බන්ධය ද රේන්ද ව්‍යාපාරයේ යථා තත්වය ගැන විමසිලිමත් වන පාඨකයාට වැදගත් ය. සාමෙල්ගේ අන්තේවාසික ලෙස සිටිය දී ඔහුට අබරංචි රේන්දරාළ ගැන දැන කියා ගැනීමට අවකාශය සැලසේ. ඒ අබරංචි රේන්දරාළ කිසියම් අවශ්‍යතාවකට සාමෙල්ගේ නිවහනට පැමිණි අවස්ථාවක දී ය. එදින ඔහු සාමෙල් සමග කතාබහේ යෙදී සිටිය ද තමා දෙස නිකමටවත් බැලීමට නොපෙලඹුණු බව අන්දිරිස්ට අමතක කළ නොහැකි ය. එකල අබරංචි, අන්දිරිස් පමණක් නොව, සාමෙල්ට පවා සැලකිල්ලක් නොදැක්වීය. ඔහු පිටත් ව යන මොහොතේ අන්දිරිස් හිස නමා ඔහුට යටහත් භාවය පළ කළ ද රේන්දරාළ ඔහු තුට්ටුවකටවත් මායිම් නො කලේ ය. කෙසේ වුව ද පසු ව සාමෙල්ගේ අභාවයෙන් පසු අන්දිරිස්, අබරංචි සමග ගැටෙන්නට පෙලඹුණේ ය. ඒ ඔහු සතු රේන්දය මිල දී ගැනීමට පෙලෙඹීමෙනි. අබරංචි, අන්දිරිස්ට වරක් මෙසේ පවසයි.

“තෝ මං හිතුවත් වැඩිය අලුගුත්තේරු බැල්ලිගෙ පුතෙක්නෙ බොල... තෝ මගෙන් ම අහගෙන අරක්කු පෙරන්ඩ... දැන් එනවා මට ම හමන්නන්ඩ”¹³

ව්‍යාපාරික ක්‍ෂේත්‍රයෙහි සදාචාරය, ගුණධර්ම ආදී සංස්කෘතික පුරුෂාර්ථ ක්‍රියාත්මක නොවන බව අබරංචි රාළ දැන නොසිටියේ ය. මුදල් කේන්ද්‍ර කොට ගත් වෘත්තීය ක්‍ෂේත්‍රයෙහි කෙතරම් උදව් කර තිබුණත්, ඔහු පාගා ගෙන හෝ මිරිකා ගෙන අනෙකා නැගී සිටීමට වෙර දැරීම පුද්ගලයාට තරම් කරුණක් නොවේ. අබරංචි නින්දා, අපහාස හා අවලාද නැගූව ද ඒ සියල්ල නොඇසූ කන් ව - සංසුන් ව අසාගෙන සිටීමට තරම් ශික්ෂණයක් අන්දිරිස් සතු වූ සේ ය. අන්දිරිස් සුක්ෂ්ම ලෙස ක්‍රියාත්මක වන පුද්ගලයෙකු බැව් පෙනේ.

“එහෙත් අන්දිරිස් තුළ එක ඇබින්දක කලබලයක් එක සේසසක තිගැස්මක් තිබුණේ නැත. ඔහු හරිම සැහැල්ලුවෙන් ඔහුගේ අර සුපුරුදු පරම පිච්තුරු ව්‍යාජ සිනාව මුවපුරා නගාගෙන ඔවුන් දෙස බලා මෙසේ කීවේය.”¹⁴

අන්දිරිස් ගුඩ වර්ත ලක්ෂණවලින් යුත් පුද්ගලයෙකි. ඔහු බැලූ බැල්මට කෙබඳු සිතූම් පැතුම් විසින් හික්මවනු ලැබුවකු ද යනු තේරුම් ගැනීම දුෂ්කර ය. ඔහු විවෘත සිතූම් පැතුම්වලින් යුත් පුද්ගලයකුට වඩා සංවෘත මානව වර්ග විසින් හික්මවනු ලබන්නෙකි. අතෘප්තිකර කාමාශාවෙන් පෙළුණු, ධන කුචේරයකු වීමට අදිටන් කර ගත්, පියවරින් පියවර ජීවන හිනිපෙතේ ඉහළට නැග ගැනීමට අප්‍රතිහත ප්‍රයත්නයක යෙදුණෙකි. වැඩි දිනක් ගෙවී යාමට පෙර අබරංචි රේන්දරාළට මෙලොව හැර පියා යාමට මඟ පෙන්වා දුන්නේ ද අන්දිරිස් විසිනි. ඔහු නුගතෙකු වුව ද ව්‍යවහාරික ව්‍යාපාරික ඥානයෙන් මුවහත් වූ සිතූම් පැතුම් ඇත්තෙකි. තමාට එරෙහි ව නැගී සිටීමට පෙලෙඹෙන පුද්ගලයා මරා දැමීම මේ කාමහෝගී ධන තෘෂ්ණාවෙන් පෙළුණු අන්දිරිස්ට ඉතාමත් සුළු දෙයක් විය. ඔහුගේ වර්තය ලේඛකයා විනිවිද දක ඇති අයුරින් එය වඩාත් ප්‍රකට වන්නේ ය.

“තව දුරටත් මහනුවර අලුත්ගංකොට දුප්පත් අද ගොවියෙකුට දාව ඉපදුණු ඒ දුප්පත් කොලුවා හොයා ගන්න පුළුවන් වූයේ නැත. එසේ ම සොළොස් වියේ දී තම බෙබදු අප්පුවිවා කැත්තෙන් කැති ගානවා ද නැත්නම් ගෙදරින් දොට්ට බහිනවා ද යන තීරණාත්මක තීරණ දෙකෙන් දෙවැනි තීරණය ගත් ඒ උද්ධවිව කොලු ගැටයා හොයා ගන්න පුළුවන් වූණේ නැත.

එසේ ම අනේ ඇඟලී හම යනකං කඵගල්වලට පහර දී දුම් කරත්තය යන යකඩ පාර හදන්න දහඩිය වගුල උද්යෝගිමත් තරුණයා හොයා ගන්න පුළුවන් වුණේ ද නැත. ඒ වෙනුවට ස්වභාවයෙන් හැඩයෙන් පැහැයෙන් සර්ව සම්පූර්ණයෙන් ම වෙනත් අමුතු ම මිනිහෙක් අන්දිරිස් රේන්දරාල නමින් ඉපදී සිටියේ ය.”

සැබවින් ම ඔහු අලුතෙන් ඉපදුණු මිනිහෙක් වූයේ ය. “මීට ඉහත අන්දිරිස් නමින් මිනිසුන් හඳුනා ගෙන සිටි ඔහු අඛරංචි රේන්දරාලගේ මරණයත් සමග අන්දිරිස් රේන්දරාල බවට පත් ව සිටියේ ය. ඔහු අරඛයා මිනිසුන් තුළ දිගු කලෙක සිට ගෞරව සම්ප්‍රයුක්ත බවක් තිබුණු බව ඇත්ත ය. එහෙත් අඛරංචි රේන්දරාලගේ මරණයෙන් ඉක්බිති ව ඒ ගෞරවයට අමතර බයකුත් ඔහු අරඛයා එක් වී තිබිණි.”¹⁵

අන්දිරිස්ගේ සාමාජික චරිතය, එතෙක් ඔහු මවා පෙන් වූ චරිතයේ ප්‍රතිවිරෝධය පිළිබිඹු කරන්නකි. ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රයෙහි ඔහු ඉහළ ම හිනිපෙතට නගිමින් සිටියේ ය. ඉදිරි හිනිපෙන් ඉක්මවා යාම එතරම්ම අපහසු කරුණක් නොවීය. අනුන්ගේ (සාමෙල්) ධනය තමන්ගේ ස්ථාවරත්වය සඳහා විය පැහැදුම් කළ යුතු ආකාරය ඔහු දැන සිටියේ ය. කාම සංසර්ගයෙහි ඔහු දැවැන්ත පුරුෂයෙක් විය. තමා නේවාසිකයෙකු ලෙස සිටි කාලයේ දී - සාමෙල්ගේ බිරිඳ වූ එංගල්නිනා සමග එක් වූයේ මුළුතැන්ගෙයි බිත්ති දෙදරා යන තරම් උද්වේගකර ස්වරූපයෙනි. හොරෙන් හොරෙන් අන්‍යයකුගේ බිරිඳක සමග රති කෙළියෙහි යෙදීම වන පෙනක් දවා අළු කරන තරම් සාහසික කාර්යයක් ලෙස ඔහු සැලකුවේ ය. සාමෙල්ගේ මරණයෙන් පසු නේවාසිකයකු ය යන හැඟීමෙන් තොර ව සාමෙල්ගේ නිවසේ දී අනියම් බිරිඳක ඇසුරු කරන අයුරින් ඇය සමග කායික සබඳතා පැවැත්වූයේ ය. එහෙත් පූර්ණ නිදහස මත ලබන කාමාස්වාදයට වඩා වැඩි ආස්වාදයක් ඔහුට ලබා ගත හැකි වූයේ හොර රහසේ හැංගි මුත්තන් ගසමින් ඇය සමග එක් වූ අවධියේ ය.

අන්දිරිස් හා දූ පුතුවන් අතර පැවැති සම්බන්ධය පිරික්සීමෙන් ඔහුගේ චරිතයේ තවත් පැතිකඩක් ග්‍රහණය කර ගත හැකි වේ. ඔවුන් දෙදෙනාම ක්‍රමයෙන් ඔහුගේ ග්‍රහණයෙන් ඇත් වූ චරිතය; දේශීය මධ්‍යම පන්තියෙන් මතු වූ ධනපතියන්ගේ දූ දරුවෝ සිය රට,

ජාතිය හෝ ආගම ගැන කිසිම තැකීමක් නොකළහ. ඔවුන් සක්සුදක් සේ වෙනස් වූයේ නම් ඒ වර්ණයෙන් පමණි. පසු කාලයේ දී අන්දිරිස්ට පවා සිය අරමුණුවලට අනුව හැඩගස්වා ගත හැකි නොවී ය. එහෙත් අන්දිරිස් ඔවුන් කුඩා කාලයේ දී (ඔවුන්ට) මහත් සේ සෙනෙහස දැක්වූහ. දෙදෙනාගේ ම විවිධ කටයුතු සඳහා ආයම්මලා දොළොස් දෙනා බැගින් පත් කළහ. ඇල්ග්‍රඩ් සඳහා වෙන් වූ ආයම්මලාට වැඩ රාජකාරි කිබුණ ද, වික්ටෝරියා සඳහා පත් කෙරුණු ආයම්මලාට බලාගත් අතේ බලාගෙන සිටින්නට සිදුවූයේ ඇය ආයම්මලා ප්‍රිය නොකළ නිසා ය. වික්ටෝරියා හැදෑරුණේ වැඩුණේ හුදකලාව ය. පියා වූ අන්දිරිස් හැර වෙන කිසිවකුගේවත් සමාගමය ඇය ප්‍රිය නොකළා ය. ඇය කුඩා කාලයේ දී ද මවට සමීප වූයේ කිරි බීම සඳහා පමණි. ඉහළ ධනපති පන්තිය නියෝජනය කළ සුබෝපහෝගී ජීවිත ගත කළ අරක්කු රේන්දකරුවන්ට උපැයූ මුදල්වලින් කරන්නට තරම් දෙයක් නොතිබුණු බව, වික්ටෝරියාට පස් අවුරුදු වයස වන විට දිනපතා අලංකාර ඇඳුම බැගින් එකතු වීමෙන් ප්‍රකට කෙරේ. අති සුබෝපහෝගී ජීවිතයක් ගත කිරීමට ඔවුන්ට අවකාශය සැලසුණේ ය. එලිනා නම් මැදිවියේ කාන්තාවක් මගින් වික්ටෝරියාට ඉංග්‍රීසි හා ප්‍රංශ භාෂාව ඉගෙනීමට ද, චිත්‍ර ඇඳීමට ද, විසිතුරු මැනුම් මැසීමට ද, නැටුම් නැටීමට ද, ගීත ගායනා කිරීමට ද වෙනත් බටහිර පන්තියේ සිරිත් විරිත් දැන කියා ගැනීමට ද ඉඩප්‍රස්තාව උදා වූයේ ය.

මෙලෙස සුබෝපහෝගී කාමී ජීවිතයකට නැඹුරු වීමට මුදල් අතින් සමාජ ස්තරයේ ඉහළට ම නැගී සිටි අන්දිරිස්ට කිසිදු ගැහැටක් නොවීය. කාම සයුරේ පත්ලට ම කිඳා බැසීමට ඔහුට ද නිදහස තිබුණි. ලිනා ගෙන් පමණක් තෘප්තිමත් නොවුණු ඔහු අවශ්‍යතාව පරිදි වික්ටෝරියා හා ඇල්ග්‍රඩ් සඳහා පත් කොට සිටි ආයම්මලා ද ඇසුරු කිරීමට පෙලඹුණේ ය. ධනයෙන් ආභ්‍ය වන පුද්ගලයා කාමයෙන් මුසපත් වේ. සංස්කෘතිමය සදාචාර පුරුෂාර්ථ දිනෙන් දින ඔවුන් ගෙන් ඇත් වී ගෙන යයි. පරිභෝජනවාදී ධනවාදයේ ස්වභාවය ඉතා සියුම් ලෙස අන්දිරිස්ගේ ජීවිත ක්‍රියාකාරකම් අනුසාරයෙන් නිරූපණය කිරීමට ද විවරණය කිරීමට ද ලේඛකයා අවකාශය සලසා ගෙන ඇත. ඉංග්‍රීසි ආධිපත්‍යය මෙරට ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවැති අවධියෙහි අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය ඇසුරෙන් පැන නැගුණු දේශීය ධනපති පන්තියේ යථාර්ථය අධිසථාර්ථවාදී

රීතියට අනුගත වෙමින් ගැඹුරින් විමර්ශනය කිරීමට මොහාන් රාජ් මඩවල ප්‍රකට කරන කුශලතා සැබවින් ම පැසසුම් කටයුතු ය.

එකල ඉංග්‍රීසීන් අනුකරණය කළ මිල මුදලින් ආභාෂ වූ දේශීය ධනපති පන්තියේ තවත් පැතිකඩක් ඔවුන්ගේ ඇඳුම් පැළඳුම් හා නම් ගම් වෙනස් කිරීම් මගින් ද පෙන්වා දෙයි. මිනිසෙකු ධනයෙන් හා බලයෙන් ඉහළ යාමට ඔවුන්ට ගෞරව නාම පිරිනැමීමට ඔවුන්ගේ නම් ගම් ඉංග්‍රීසී උච්චාරණයට අනුව ශබ්ද කිරීමට හා ගෞරව දැක්වීමට අවට ජීවත් වූ ගැමියෝ පෙලඹුණහ. මේ විපරිණාමය නවකතාකරුවාගේ විචරණයට හසු වී ඇත්තේ මෙසේ ය.

“කුමකුමයෙන් අන්දිරිස් වෙනුවෙන් අන්දිරිස් යන නම තනිව භාවිත කිරීම මිනිසුන් වෙතින් ගිලිහෙමින් තිබිණ. බොහෝ අය ඔහු අමතනු ලැබුයේ රේන්දරාළ යන නමිනි. නැත්නම් අන්දිරිස් රේන්දරාළ ලෙසිනි. එහෙත් එහි අන්දිරිස් යන්න ද ඇතැම් විට අන්දිරිස් ලෙස වෙනස් වී තිබිණ. නැත්නම් එය අන්දෙස් වී තිබිණ. මේ අතර කිසිම පූර්ව සූදානමින් තොරව අන්දිරිස්ගේ ගෙදර නැතිනම් ගැමියන් කී විදිහට රේන්ද ගෙදර බංගලාවක් බවට පත්වුණේය. එසේ ම එය කවදා කෙසේ කවුරු කියන්නට පටන් ගත්තේ දැයි කිසිවෙක් නොදන්න. ඉස්සර රේන්ද ගෙදරට ගිය ගැමියන් දැන් ගියේ රේන්ද බංගලාවට ය. එහෙත් ඔවුන් පවා රේන්ද ගෙදරට යන එක නතර කර රේන්ද බංගලාවට යන්න පටන් ගත්තේ කවදා සිට දැයි ස්ථිර වශයෙන් දැන සිටියේ නැත”¹⁶

ඔහු මුදල් තැන්පත් කළේ විශාල නිවසේ මැද මිදුලේ පොළොව යට වැළලූ තඹ බරණිවල ය. දිනෙන් දින සීමාරහිත ලෙස මුදල් එකතු වී තවදුරටත් බරණිවලට ඒවා දරාගත නොහැකි වන විට අක්කර දෙකුත් සියය ගණනින් තේ, පොල්, රබර්, කුරුඳු ආදී ඉඩකඩම් ගැනීමට පෙලඹුණේ ය. මේ වන විට ලෝක ආර්ථිකය පරිභෝජනවාදී ආර්ථික ක්‍රමයට යොමු වීමට ඇරඹෙමින් තිබුණි. බැංකු ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක නොවුණු එකල ධනවතුන් මුදල් තැන්පත් කළ අයුරු පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට මේ අරභයා ලේඛකයා කරන විචරණය වැදගත් ය. අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය දිනෙන් දින ව්‍යාප්ත වී යාමට තුඩුදුන් සමාජාර්ථික පසුබිම යම් පමණකට

විවරණය කිරීමට ද ලේඛකයා අවධානය යොමු කොට ඇත. නූගත්කම හේතු කොට ගෙන බොහෝ ගැමියෝ ද, කම්කරුවෝ ද බඩගින්න නිවා ගැනීමට ද, බීමට ද පෙලඹුණේ අරක්කු ය. අන්දිරිස් බඳු රේන්දකරුවන්ට මෙය වාසි සහගත මුදල් උපයන මාර්ගයක් විය. අන්දිරිස් ඇඟපත නොසොල්වාම දේශීය ධනපති පන්තියේ මුදුන් ගිණිපෙත්තට ම නැගෙන්නට එය ප්‍රබල අත්වැලක් විය. නූගතකු වුව ද ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රයේ ඔහු සුක්ෂ්ම ක්‍රියාකාරිත්වයකින් යුත් පුද්ගලයෙක් වූයේ ය. මේ හා බැඳුණු යථාර්ථය නවකතාවේ නිරූපණය වී ඇත්තේ මෙසේ ය.

“එහෙත් අන්දිරිස්ගේ ලාභ අතරින් වැඩිම ලාභ ඉපැයූ අරක්කු රේන්ද වෙළෙඳාම ඔහු අනන්‍යයේ නැත. ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුව මිල වැඩි ලන්සු ඉදිරිපත් කළ විට අන්දිරිස් තවත් රේන්දරාලලා දෙදෙනෙකු හෝ කිදෙනෙකු සමග එකතු වී රේන්ද මිල දී ගත්තේ ය. එසේ ම පානදුර රයිගම් කෝරළයේ රේන්දය හෝ කළුතර පස්දුන් කෝරළයේ රේන්දය හෝ වැඩි මිල ගණන්වලට ඉහළ ගිය විට ඔහු කළේ වෙනත් ප්‍රදේශවල ඊට අඩු ගණන් ඉදිරිපත් කළ රේන්ද මිල දී ගැනීම ය. ඒ අනුව අටසිය අසූහතර අවුරුද්දේ වැල්ලවත්ත සහ සල්පිටි කෝරළේ රේන්දය ද, අසූහතේ හේවාගම් සහ සියනැ කෝරළේ රේන්දය ද තමා වෙතට ලබා ගන්නට ඔහු සමත් වූණේ ය. මෙසේ අන්දිරිස්ගේ වෙළෙඳාම පුළුල් වීමත් සමග එසේ ම ඉඩකඩම් හතර අතින් මිල දී ගැනීමත් සමග ඔහුට සතියකට වතාවක් අස්ස කරත්තයෙන් රට වටේ යන්නට සිද්ධ වූණේ ය.”¹⁷

අන්දිරිස් ධනයෙන් සමාජ ගිණිපෙතේ ඉහළට ම ගියේ ඔහුගේ පූර්ව වාසනාවක මඟිමයෙනි. පියාට පහර දීමට පෙලඹී, මවගේ බලපෑම මත හිස ඇරුණු අතේ ඉබාගාතේ ගිය ඔහුගේ ජීවිතයේ ඇප කැපවීමක් හෝ දුක් සයුරක අපහසුවෙන් තරණය කිරීමක් හෝ ඔහුගේ ජීවිතයේ දක්නට නොලැබුණි. තනිකර ම වාසනාව විසින් සාමෙල්ගේ පවුලට හේත්තු වූණු ඔහු සාමෙල්ගේ මරණයෙන් පසු ඔහුගේ නිවසේ ද ව්‍යාපාරයේ ද තනි අයිතිකරු බවට පත්වූයේ ය. අතේ සතේ නොතිබුණු අන්දිරිස්ට ව්‍යාපාරයක් නගා සිටුවීමට අවශ්‍ය සටකපටකම තිබුණි. සේවකයන්ට පහසුකම් ලබා දී ඔවුන්ගේ වැටුප් වැඩි කොට ඔවුන් තෘප්තිමත් කිරීමට ද ඇණුම් බැණුම් හා අපහාස

ඉවසීමෙන් දරා සිටීමට අවශ්‍ය ශික්ෂණයක් ද තිබුණි. එසේ ම තම විරුද්ධවාදීන් මෙලොවින් ඇන් කිරීමේ ක්‍රමවේදය ද ප්‍රගුණ කර තිබුණි. කෙනෙකුගේ සාර්ථකත්වය පසු ව බිඳවැටීමට ඇතැම් විට එම පුද්ගලයාගේ ම වර්තයේ ඇතැම් දුර්වලතා තුඩු දෙන්නේ ය. මුලින් මත්පැන් බිඳක් කට නොගැසූ අන්දිරිස් පසුව අරක්කුවලින් ම ජීවත් වීමට පෙලඹුණේ ය. අරක්කු බෝතල් තුන හතරක් පැය දෙක තුනකින් හිස් වන්නට විය. එය ඔහුගේ බිඳ වැටීම සලකුණු කළ ප්‍රධාන සාධකය වූයේ ය.

මේ නවකතාවේ අන්‍යන්‍යතාව ඉස්මතු කෙරෙන එක් වැදගත් ලක්ෂණයක් නම් අරක්කු රේන්ද ක්‍රියාවලිය ඔස්සේ ඉංග්‍රීසි යටත් විජිත පාලන අධිකාරිය පිළිබඳ සංකීර්ණ විචරණයකට මග සකසා ගෙන ඇත. ඉංග්‍රීසින්ගේ මුඛ්‍යාධ්‍යායය වූයේ මෙරට ආර්ථික භවභෝග මෙන් ම මෙරටින් මුදල් කළ හැකි සෑම දෙයක් ම තම රටට යැවීම ය. ප්‍රාදේශීය ගම්බිම් හා නගරවල එක්රැස් කරන ලද වෙළඳ ද්‍රව්‍ය කොළඹට ගෙන්වා ගැනීම සඳහා ගමනාගමන කටයුතු සංවර්ධනය කිරීමට ඔවුන්ට අවශ්‍ය විය. ඔවුන්ගේ පහසු ව සඳහා සකස් කරන ලද ගමනාගමන පද්ධතිය වක්‍රාකාරයකින් ස්වදේශීය ජනතාවට මහඟු දායාදයක් විය. එසේ ම භවභෝග ඉක්මනින් අගනුවරට ගෙන්වීම සඳහා හඳුන්වා දෙනු ලැබූ පරිපාලන රටාව ද නිදහසින් පසු ව අදත් යම් යම් වෙනස්කම් සහිත ව තවමත් මෙරට ක්‍රියාත්මක වන බැව් පෙනේ. මෙබඳු යහපත් යැයි කිවහැකි දේවල් මෙන් ම මෙරට ජන ජීවිතය විපිළිසර භාවයට පත් කිරීමට මෙන් ම, නූගත් ගැමියන්ගේ පවුල් ජීවිත විනාශ වී යාමට අරක්කු රේන්දය බඳු ක්‍රියාකාරකම් තුඩු දුන්නේ ය. මාසෙන් දෙකෙන් ධනපතියන් බිහි කළ අරක්කු රේන්දය අනවශ්‍ය තරගකාරී බවක් ඇති කොට මිනිසුන් එකිනෙකා ඇත කොට ගන්නා තත්වයට පත් කළේ ය. අන්දිරිස් මුදල් බලයෙන් අරක්කු රේන්ද සියතට ගත් ආකාරය නිරීක්ෂණය කිරීමෙන් මේ හා බැඳුණු යථාර්ථය පසක් කර ගත හැකි ය. මෙලෙස මුදල් උපැයූ අය පත්සල්වලට, ඇතැම් දුප්පතුන්ට මහලු නිවාසවලට, කතෝලික පාසල්වලට හා රෝහල්වලට ද මුදල් පරිත්‍යාග කළහ. එසේ ම පාලම් හා අම්බලම් හැඳීමට ද, අමද්‍යප සමිති සමාගම්වල පැවැත්මට ද විය පැහැදිලි කළහ. උත්ප්‍රාසාත්මක කරුණ නම් අමද්‍යප ව්‍යාපාරවල නඩත්තු ව සඳහා ඔවුන් විසින් ආධාර කරනු ලැබීම ය. අන්දිරිස්

සම්බන්ධයෙන් මේ ක්‍රියාවලියේ වැදගත්කම නම් ඔහු කරන ධන පරිත්‍යාග ඔහුට ම දරාගත නොහැකි වීම ය. යන එන මං නොදැන ගෙදරින් පිට වූ ඔහුට මේ ළඟා වූ සැප සම්පත් හා ධනස්කන්ධය දෙවියන්ගෙන් ලැබුණු නිධානයක් හා සමාන විය. නවකතාකරුවා අන්දිරිස්ගේ මනසෙහි ඇතිවන විස්මයාවහ හැඟීම, කම්පනය හා උද්වලිතභාවය නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“ඇත්තට ම අන්දිරිස්වත් වෙලාවකට ඔහු ගැන ම අදහාගත හැකි නොවීය. වෙලාවකට ඔහු, ඔහු ගැන ම පුදුමයට පත් වූණේ ය. මේ පරිත්‍යාග කරන්නේ ඇත්තට ම තමා ද යන්න වෙලාවකට ඔහුට ම හිතාගත්ව බැරි වූණේ ය. නැතිනම් ඒ තමාට කිසි ම සම්බන්ධකමක් නැති වෙන ම මිනිසකු විය හැකි යයි ඔහු සිතුවේ ය. විටෙක ඔහු එයින් අප්‍රමාණ ප්‍රීතියක් ලැබූ අතර තවත් විටෙක මේ මෝඩ ගොත් තීරණ ගැන පුදුම ලෝබකමකින් දත්මිටි කෑවේ ය. එහෙත් මිනිසුන් ඔහු වෙනුවෙන් තුනී ගී ගයන විට ගරු බුහුමන් දක්වන විට ඒවා මෝඩ ගොත් තීරණ නොවන බව ඔහු තමාට සහතික කර ගත්තේ ය. ඒ සමග ප්‍රීතිය සමග සතුට බොහෝ මිල අධික බව ඔහු හඳුනා ගනිමින් සිටියේ ය.”¹⁸

ධන පරිත්‍යාග නිසා කොළඹ ඒජන්ත උන්නාන්සේ ගෙන් ලැබුණු ස්තූති ප්‍රකාශ අන්දිරිස් වඩ වඩාත් උද්දාමයට පත් කළේ ය.

මෙකල අනගාරික ධර්මපාලතුමා දියත් කරමින් තිබුණු ජාතික ව්‍යාපාරය කෙරෙහි ද නවකතාකරුවාගේ අවධානය යොමු වී ඇත. ඉංග්‍රීසි අධිරාජ්‍යවාදය විසින් විනාශ මුඛයට හෙළන ලද මෙරට නිදහස හා පරමාධිපත්‍යය, නැවත හිමි කර ගැනීමේ අරගලය සිංහල ගැමි බෞද්ධ මනසට ප්‍රවිෂ්ට කරලීමට විමසිලිමත් වූයේ අනගාරික ධර්මපාලතුමා විසිනි. ධර්මපාලතුමා ගෙන ගිය ධර්ම යුද්ධය තේරුම් ගැනීමට පරගැති චින්තනයට අනුව හැඩගැසුණු අන්දිරිස්ගේ පුත් ඇල්ෆ්‍රඩ්ට කිසිසේත් නොහැකි වූයේ ය. ඔහු අධිරාජ්‍ය වාදය වෙනුවෙන් සිය සේවය ලබා දීමේ අරමුණෙන් මෙහෙය වූවෙක් විය.

“ඇත්ත වශයෙන් ම ඇල්ෆ්‍රඩ් නීතිය ඉගෙන ගැනීමට තීරණය කළේ මේ සිද්ධියත් සමග ය. එනම් කවදා හෝ දවසක සේවකයන් හා භාමිපුතුන් අතර හදවතින් ම

ඇති සමගිය විනාශ කර දමන කාලකණ්ණි
කැරලිකාරීන්ට දඬුවම් දීමේ නීති සම්පාදනය කිරීමට
මැදිහත් වීම, ඔහුගේ ඒකායන බලාපොරොත්තුව විය.’¹⁹

දේශීය ධනපතින්ගේ දූ දරුවන් ඉංග්‍රීසිය උගෙන, ක්‍රිස්තියානිය වැළඳගෙන, අධිරාජ්‍යවාදීන්ගේ සිතූම් පැතුම්වලට අනුව හැඩ ගැසෙන්නට වූ අයුරු ඇල්ලුම් හා වික්ටෝරියා යන අන්දිරිස්ගේ දූ දරුවන්ගේ ක්‍රියාකාරකම්වලින් ප්‍රකට වූයේ ය. ඇල්ලුම් ඉංග්‍රීසියෙන් කතාකරන විට වික්ටෝරියා බොහෝ විට ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ සිංහල බසින්. ඇය මුල දී ඉංග්‍රීසියෙන් කතා කිරීමට කැමැත්තක් දැක්වූයේ නැත. එහෙත් අන්දිරිස්ගේ හා වෙනත් අයගේ ඕනෑ එපාකම් මත ඇය ඉංග්‍රීසි කතා කිරීමට පෙලඹුණා ය. දේශීය ධන කුවේරයන්ගේ නිවෙස්වල පැවැත් වූ මංගල සාදවලට බොහෝ විට සුවිශේෂ ආරාධිතයකු ලෙස ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුකාර සර් ජෝසප් වෙස්ට් රිජ්වේ - එසේ ම එකල මහමුදලි සොලමන් ඩයස් බණ්ඩාරනායක ද ඔහු සමග සහභාගි වූයේ ය.

එබඳු සමාජයේ ප්‍රභූත් සමග ඇසුරු කිරීම බරක් වූයේ අන්දිරිස්ට පමණක් නොවේ. එය වික්ටෝරියාට ද දරාගත නොහැකි දෙයක් වූයේ ය. එකල එංගලන්තයේ මහ රැජිණ වූ වික්ටෝරියා බිසවගේ නමින් පෙනී සිටි අන්දිරිස්ගේ දුවට ද ඊයම් බරුවක් හිසින් දරා ගත් විට දූනෙන අපහසුවක් වූ අයුරු ඇය විටින් විට පවසන ‘මට මහත්සිය. මට මහත්සියයි’ යන යෙදුම්වලින් ගම්‍යමාන කෙරේ.

අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරය මගින් උපයන ධනයෙන් රේන්ද කරුවන්ගේ මනස ප්‍රකෘති තත්ත්වයෙන් ඇත්වීමත් සමග ම ඔවුන්ගේ අධ්‍යාත්මය ද බිඳ වැටෙයි. එය මහත් පසුකැවිලි වීමකට තුඩු දී විකෘති මනසින් යුතුව හැසිරීමට - එයින් ම ජීවිතයෙන් සමු ගැනීමට හේතු කාරකයක් වී ඇත. අන්දිරිස් මුල දී අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරයේ යෙදුණත් කිසිවිටෙක අරක්කු බිමට නොපෙලඹුණේය. එහෙත් පසුව උසුලාගත නොහැකි තරමේ ධන කුවේරයෙක් වූ විට, රේන්ද ව්‍යාපාරයේ පසම්තුරන් හොර රහසේ සාහනය කිරීම් ආදී ක්‍රියාකාරකම් රාත්‍රියේ නින්දේ දී පමණක් නොව දිවා සිහිනවල දී ද පෙනෙන විට ඇති වන වරදකාරී හැඟීම්වලින් මිදීම සඳහා අරක්කු දිවි ඔසුවක් කර ගැනීමට පෙලඹුණු බැව් පෙනේ. එහෙත්,

“ලීනාගේ අදහසේ හැටියට අන්දිරිස්ගේ මේ බීමට බලපෑවේ තනිකර ම හේතු දෙකක් පමණ ය. පළමුවැන්න මහත් බලාපොරොත්තු සහගත ව සිටි වික්ටෝරියාගේ කොටහළු මඟුල සිද්ධ නොවීම ය. දෙවැන්න හදිසියේ සිදු වූ ඇල්ප්‍රඩ්ගේ එංගලන්ත ගමන ය. මේ කාරණා දෙක සිද්ධ නොවූයේ නම් අවුරුදු හතළිස් හතරක් එක අරක්කු බිංදුවක් කටේ නොතැබූ මේ මිනිහා මේ බීමට මේ තරම් ඇබ්බැහි වෙන්නේ නැත.”²⁰

මෙය කිසියම් අයුරකින් බලපා හැකිමුත් එයට තුඩු දුන් සැබෑ හේතුව නම් අරක්කු නොබිචි විට නිදාගත නොහැකි වීම ය. නිදාගත නොහැකි වීමට තුඩු දුන්නේ ඉහත විවරණය කළ කරුණු ය. ඔහුගේ යම් යම් ක්‍රියාකාරකම් හේතු කොට ගෙන මියගිය එංගල්නිනා, සාමෙල්, මතෙස්, අරනෝලිස්, අබරංචි රේන්දරාළ හා තවත් අය නින්දෙන් දෘශ්‍යමාන වන්නට වීම ය. ඔහු මළගිය ඇත්තන් සමග ගැටුණු ආකාරය නිරූපණය කිරීමේ දී මායා යථාර්ථවාදය වඩාත් හර බර ලෙස භාවිත කිරීමට පෙලඹුණු බැව් පෙනේ. අසිරිමත් බව මායා යථාර්ථවාදී ම ය ලක්ෂණයකි. අන්දිරිස්ගේ ශරීරය මත මළගිය ඇත්තන් ස්ථානගත වූ ආකාරය අසිරිමත් බවෙන් වමන්කාරයක් ප්‍රකට වන අයුරින් නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“ඇතැම් වෙලාවක එංගල්නිනා හිටියේ ඔහුගේ නළල උඩ ය. ඒ වෙලාවට මතෙස් හා අරනෝලිස් ඔහුගේ නාස් පුඩු දෙකෙන් ඔහුගේ පෙනහළු ඇතුළට ගියහ. අබරංචි රේන්දරාළ වැඩිපුර ම ඉන්නට ප්‍රිය කළේ ඔහුගේ ආමාශය තුළ ය. හරියට ම ඒ වෙලාවට කිරිබණ්ඩියා වෙදරාළ ඔහුගේ දිව යට බුලත් විටක් හපමින් සිටියේ ය. ඒ අතර සාමෙල් ඔහුගේ පුරුෂ නිමිත්ත කෙළවර ගොරවා ගොරවා නිදා ගත්තේ ය.”²¹

ජීවිතයේ සෑදූ සමයේ දී වරදකරුවකුට - මිනිස් ඝාතනවලට සම්බන්ධ වූවෙකුට කිසිසේත් ස්වාභාවික නින්දක්, සහනශීලී මානසික තත්ත්වයක් උරුමවන්නේ නැත. අයුතු ලෙස උපැයූ මුදලෙන් සදාකල් සහනශීලී සන්තෝසජනක ජීවිතයක් ගත කළ හැකි නොවේ. අසිරිය හෙවත් ආශ්චර්ය නවකතාවේ ක්‍රියා විකාශනයත් සමග ඉස්මතු වී පෙනෙන එක් මූලික ධර්මතාවක් බවට පත්ව ඇත. එය මායා යථාර්ථවාදී නවකතාවල අනන්‍යතාව ඉස්මතු කරන ලක්ෂණයක්

බව ගාර්ෂියා මාර්කේශ්, ටෝනි මොරිසන්, අරුන්දතී රෝයි, ඇන්ජෙලා කාටර් බඳු සාහිත්‍යකරුවන්ගේ නිර්මාණවලින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරේ. මොහාත් රාජ් මඩවල මාගම් සෝලිය, ලොවීනා නවකතාවලින් මේ ලක්ෂණය තමන්ගේ නිර්මාණකරණයට ආවේණික ලෙස හැසිරවීමට කුශලතා ප්‍රකට කළේ ය. ආදරණීය වික්ටෝරියා නවකතාවෙන් මෙය සාධනීය ලක්ෂණයක් ලෙස හැසිරවීමට සමත් වී ඇති බැව් පෙනේ. අන්දිරිස්ගේ වඩුමඩුවේ සේවය කළ හරමානිස් නම් සේවකයෙක් ‘අන්දිරිස් ඇතින් යන කොට අමුතු ආලෝකයක් පැතිරිල පොළොව හෙල්ලෙන්ඩ ගන්නව’ යැයි ප්‍රකාශ කළේ ය. ඔහු තව දුරටත් මෙසේ පවසයි.

“.....තවත් දිනක් බිම වැතිරී නිදා සිටි වෙලාවක පොළොව හෙල්ලෙන හඬ ඇසී උඩ බැලූ විට ඇතින් අන්දිරිස් ඇවිදින අයුරු දුටු බව ය. එසේ ම ඔහු පිටුපසින් අමුතු ආලෝකයක් එවේලේ පැතිරී තිබූ බවත්, ඒ ආලෝක කදම්බයන් අතර පියාඹමින් සිටි දේව දූතියන් හතර දෙනෙක් සමග ඔහු කතා කරමින් සිටි බවත් හරමානිස් සඳහන් කළේ ය.”²²

ආයම්මලා පිරිවරාගෙන සිටි වික්ටෝරියා නිරුවත් ව සිටි දර්ශනය දැකීමෙන් ලීනා විස්මයාප්‍රාප්ත වෙයි. ඒ ඇය රතු මැටි පිළිමයක් ලෙස සිටිනු දැකීමෙනි.

“ඒ එක දවසක වික්ටෝරියා සිය ආයම්මලා පිරිවරාගෙන වතුර නාමින් සිටි ලිද ලඟට ලීනා හදිසියේ ගොඩ වැදුණා ය. ඇ පැමිණියේ වික්ටෝරියාට යමක් කියන්න ය. එහෙත් ඇඟපුරා රත් හඳුන් තවරා තනි රතු මැටි පිළිමයක් ලෙස අමු නිරුවතින් සිටි සිය කෙල්ල දුටු මතින් ලීනාට තමන් පැමිණි කාරණය අමතක වුණේ ය. ඇ මොහොතක් ඇසිපිය නොළා වික්ටෝරියා දෙස බලා සිටියා ය.”²³

වික්ටෝරියාගේ පිරුණු අඟපසඟවල පිහිටීම හා විචිත්‍රත්වය දර්ශනය කරන ලීනා තමා ගැහැනියක වුව ද ඇගේ අසාමාන්‍ය ස්ත්‍රී අඟපසඟ දැකීමෙන් දරා ගත නොහැකි වූ ප්‍රහර්ෂයෙන් සිහිසුන් තත්ත්වයට පත්වූවා ය. වික්ටෝරියාගේ රූපලාවණ්‍යය ලීනාගේ විස්මිත වර්යාවෙන් මතු කොට දක්වා ඇති අයුරු වමන්කාරජනක ය.

“තවදුරටත් ඇට තිබුණේ පපුව මැදට සමතලා වූ පුංචි තන් ගැට නොවේ. ඒවා පපුව මැදින් දෙළුම් ගෙඩි වගේ ඉල්පී ඉදිරියට නෙරා තිබුණේ ය. හීන් අත්ගොබ වටකුරු ව සුමට වී තිබුණේ ය. මුණේ කොපුල්තල කරුණ මදයෙන් පිරී ඉතිරි තිබුණේ ය. ඉඟ මිටින් ගත හැකි ලෙස උකුළ පුළුල් වී දෙපසට නෙරා තිබුණේ ය. හැඩැති නිතඹ ඉදිකටු තුඩකට වුවත් පිපිරෙන තරමට වැඩි ලොකු වී තිබුණේ ය. ඇසේ අග්ඛස්සෙන් කිසිදා නොගැලූ කාන්තියක් උතුරා පිටාර ගලමින් තිබුණේ ය. එහෙත් තවත් යමක් වික්ටෝරියාගේ සිරුරේ දැක ගන්නට කලින් ලීනා සිහිසුන්ව බිම ඇදගෙන වැටුණා ය.”²⁴

වික්ටෝරියා වැඩිවිය පත්වීමේ සිදුවීම ද නවකතාකරුවා අසිරිමත් ක්‍රියාවක් ලෙස නිරූපණය කිරීමට පෙලඹුණු බැව් පෙනේ. වික්ටෝරියා පරීක්ෂාවට ලක් කළ වෛද්‍යාල මෙබඳු කරුණක් අනාවරණය කරයි.

“මගෙ අම්ම මුත්ත කාලෙට ම මෙහෙම සිද්ධියක් මං මේ ඇහින් දැක්කම යි.... කෙල්ලගේ ඇඟෙන් කිළි ලේ පිට වෙන් නැති ව කෙල්ල වැඩිවියට පත්වෙලා තියෙනවා”²⁵

ඇල්ෆ්‍රඩ් වෙනුවෙන් ගෙන්වන ලද සෙලීනා නම් බැල්ල අසනීප වී බරපතල ලෙස රෝගාකූර වීමට හේතු වූයේ උගේ මුත්‍රාශය මුත්‍රාවලින් පිරී තිබීම යයි පශු වෛද්‍යවරයා ප්‍රකාශ කරයි. එයට ප්‍රතිකර්මයක් වශයෙන්, ඇ සඳහා පිඟන් ගඩොල් ඇල්ලූ පෝච්චි සවි කළ වෙන ම වැසිකිළියක් ගෙදර තැනවීමට අන්දිරිස් පෙලෙඹෙයි.

“එය සාදා නිම කළ පසු ඒ බැල්ල කොතරම් අස්වැසිල්ලකට පත් වූයේ ද යත් උඟ ඒ වැසිකිළිය ඇතුළට ගොස් සති හතරක මුත්‍රා බර සැහැල්ලු කර පැය දෙකකට පසු එළියට ආවේ දිග නකුට හතර අතට වනමින් කිසිම ලෙඩක් නොතිබුණ ගාණට ය. කොයි කෙසේ හෝ පෑ දෙකක් තිස්සේ උඟ මුත්‍රා කළ ගැලුම් පහකට අධික මුත්‍රා ප්‍රමාණය නිසා විෂබීජ නාශක යොදා එය සුද්ධ කිරීම පිණිස සේවකයන් හතර දෙනෙකු පුරා දින දෙකක් ඒ සඳහා යොදවන්නට අන්දිරිස්ට සිදුවුණේ ය.”²⁶

දිනක් සෙලීනා නම් බැල්ල කෙරෙහි කෝපාවිෂ්ට වූ වික්ටෝරියා ඇය වැසිකිළි කැසිකිළි කටයුතු කරන පිඟන් ගඩොල් ඇල්ලූ වැසිකිළියේ දොර වසා දමා දින හයක් පමණ යතුර සඟවා තබයි. ඇල්ලුම් බොහොම අපහසුවෙන් යතුර සොයා ගෙන දොර ඇර දෙන තෙක් සෙලීනා මුත්‍රා හිර කර ගෙන සිටියා ය.

“සෙලීනා මුත්‍රා හිර කර ගෙන සිටියා විනා වැරදිලාවන් දොටට පිලට යන්න එළියට බැස්සේ නැත...”²⁷

අරක්කු නොබි සිටීමට අන්දිරිස් අදිටන් කර ගතත් විවිධ අදෘශ්‍යමාන පුද්ගලයන් ඔහුට පෙනෙන්නට වෙයි. ඔහුට නින්දෙන් එංගල්නිනා, සාමෙල්, මතෙස්, අරනෝලිස්, අබරංචි රේන්දරාළ ආදී මිය ගිය ඇත්තන් හා අන්දිරිස් විසින් පරලොව කරා යවන ලද්දන් විවිධ අයුරින් පෙනෙන්නට වෙයි. ඔවුන් සිහිනෙන් දුටුවේ ද සැබෑ මිනිස් ස්වරූපයෙන් ද නොවේ. භූතයන් හෝ කුම්භාණ්ඩයන් ලෙසිනි. නොවේ නම් නිරුවත් වූ මළ පෙරේතයන් ලෙසට ය.

“ඇතැම් වෙලාවක එංගල්නිනා හිටියේ ඔහුගේ නළල උඩ ය. ඒ වෙලාවට මතෙස් හා අරනෝලිස් ඔහුගේ නාස් පුඩු දෙකෙන් ඔහුගේ පෙනහළු ඇතුළට ගියහ. අබරංචි රේන්දරාළ වැඩිපුර ම ඉන්නට ප්‍රිය කළේ ඔහුගේ ආමාශය තුළ ය. හරියට ම ඒ වෙලාවට කිරිබණ්ඩියා වෙදරාළ ඔහුගේ දිවයට බුලත් විටක් හපමින් සිටියේ ය. ඒ අතර සාමෙල් ඔහුගේ පුරුෂ නිමිත්ත කෙළවර ගොරවා ගොරවා නිදාගත්තේ.”²⁸

අන්දිරිස්ට මුහුණ දීමට සිදුවන මේ අභූත ක්‍රියාවලිය වඩාත් තහවුරු කෙරෙන අයුරින්, එය හුදු ව්‍යාජයක් නොව සත්‍යයක් බව සනාථ කිරීමට ද නවකතාකරුවා නැඹුරු වී ඇත. එමගින් ආශ්චර්ය සාමාන්‍යකරණය කොට දැක්වීමට මොහාන් රාජ් පෙලඹුණු බැව් පෙනේ. ඒ අතින් ලේඛකයා වඩාත් සමීප වී ඇත්තේ සල්මාන් රුෂ්දිගේ මැදියම් රැයේ දරුවෝ නවකතාවට ය. තවත් අතකින් අරුන්දතී රෝයිගේ සිල්ලර දෙවියෝ නවකතාවට ද සමීප වී ඇති බැව් පෙනේ.

මොහාන් රාජ්ගේ සෙසු නවකතාවලට වඩා මේ නවකතාවෙන් ඉස්මතු වී පෙනෙන තවත් මායා යථාර්ථවාදී ලක්ෂණයක් නම් මෙරට ජන ජීවිතය හා බැඳුණු අභිචාර විධි හා අධිමානසික වන්දනය

අතිශයෝක්තියෙන් යුතු ව නිරූපණය කිරීමට පෙලඹීම ය. ජන ජීවිතය හා බැඳුණු මෙබඳු භූත ක්‍රියාකාරකම් වැඩි වශයෙන් ගාර්භීයා මාර්කේශ්ගේ නවකතාවල දක්නට පුළුවන. මිනිසුන්ගේ ඵදිනෙදා ජීවිතයට තර්ජනාංගුලි එල්ල කරන භූත බලවේග අනුසාරයෙන් යටපත් වූ උපවිඥානගත ක්‍රියාකාරකම් විවරණය කිරීමට මොහාන් රාජ් ප්‍රකට කර ඇති විවේක බුද්ධිය අගය කළ යුතු ය. සාමෙල්ගේ නිවසට අරක්ගෙන පැවැති ප්‍රේත ආත්මය අන්දිරිස්ට හමුවන්නේ ඔහු එම නිවහනට අඩිය තිබූ දින සිට ය. සාමෙල්ගේ බිරිඳ වූ එංගල්නිනාට මෙන් ම ඇගේ දියණිය වූ ලීනාට ද ප්‍රේත ආත්ම බලවේග සමග ගැටෙන්නට සිදු විය.

අන්දිරිස් සාමෙල්ගේ නිවසට ගිය දින සිට ම විටෙන් විට අන්ධ ගොළු මැහැල්ලකගේ අසාමාන්‍ය බලපෑමකට හසුවීමට සිදු විය. ඇය අන්දිරිස් නිදාගන්නා ඇඳ අයිනක හෝ පැදුර අයිනක හිඳ සිටියා ය. ඇය විසින් සිදු කරනු ලැබූ එක් සුවිශේෂ කරුණක් නම් මඩ පුවක් සුද්ධ කරමින් සිටීම ය. ඇතැම් දිනක අන්දිරිස් නින්දෙන් පිබිඳ, යතුගාන, ලී ඉරණ, පිරි ගාන දවසට ඇය ඔහුට බුලත් විට පවා ඒදා දුන්නා ය. මෙලෙස සාමෙල්ගේ නිවසෙහි සැරිසරන සෑම දිනක ම, ඇයගේ පෙනී සිටීම සාමාන්‍ය දර්ශනයක් වූ අතර ඒ හැම දිනක ම ඔහු ඇය දෑක බියට පත්වීම ද එලෙසට ම සාමාන්‍ය දෙයක් බවට ද පත් ව තිබුණේ ය. අන්දිරිස් හා එංගල්නිනා පැදුරක වැතිරී එකිනෙකාගේ පහස සඳහා පොරකමින් සිටින අවස්ථාවල පවා මැහැල්ල පැදුරු කෙළවර හිඳ ගෙන හිටියා ය. මෙලෙස විවිධ අවස්ථාවල කෙතරම් බරපතළ ක්‍රියාකාරකම් සිදුවුවත් ඒ කිසිවක් නොදුටු අයුරින් මඩ පුවක් සුද්ධ කරමින් පසෙකට වී සිටීමට මැහැල්ල පෙලඹුණා ය. සාමෙල්ගේ නිවසේ සැරිසැරු විවිධ භූත ක්‍රියාකාරකම් අතර මැහැල්ල අන්දිරිස්ගේ ඇඳ හෝ පැදුරු අයිනක හිඳ ගෙන කිසිවක් නොදුටු අයුරින් හැසිරීම ද අදහා ගත නොහැකි විශ්වාස කළ නොහැකි අසන්නන් මවිතයට පත් කරන සුලු ක්‍රියාවක් විය. මේ මැහැල්ල ප්‍රේත ආත්මයක් දෘශ්‍යමාන වන ආකාරයක් ලෙස සැලකිය යුතු වේ. මෙලෙස පාඨකයා අඳුරු අගාධයකට යොමු කරන ප්‍රේත දිෂ්ටි, ප්‍රේත වර්ෂා විටෙන් විට වර්ත ක්‍රියාකාරකම් හා බද්ධ කොට නිරූපණය කිරීමේ කුශලතාවක් ලේඛකයා විසින් ප්‍රකට කෙරේ. මේ යක්ෂ, මකරාක්ෂ හා ප්‍රේත ක්‍රියාකාරකම් නිවසේ සාමාජිකයන් අතරෙන් වඩාත් වැඩියෙන් බලපාන්නට වූයේ ලීනාට ය.

“ඔහු නිවස ඇතුළට යන විට ලීනා නිවසේ මැද පැදුරු කඩමාල්ලක වැනිරී ඉහළ මුදුන් ලීය දෙස බලාගෙන හයියෙන් හූ කියමින් සිටියා ය. පහන් එළියට ඇගේ ඇස් දෙක දොඹ ගෙඩි දෙකක් මෙන් රතු වී පෙනුණේ ය. උරහිසෙන් පහළට විහිදුණු කෙස්ස මූණ පුරා විසිරී තිබුණේ ය. නහයෙන් සොටු ද, කටින් සෙම ද එක දිගට ගලමින් තිබුණේ ය.”²⁹

සුබනේරිස් ගුරුන්නාන්සේ ලීනා බැලීමට පැමිණ, ස්වල්ප වෙලාවක් රැඳී සිට ‘පෙරේත ගදයි’ යනුවෙන් පැවසීමට පෙලෙහෙයි. ලීනාට පමණක් නොව ලීනාගේ දියණිය වූ වික්ටෝරියාට ද අනපේක්ෂිත ලෙස ප්‍රේතයන් ඇස ගැසුණාය. ඒ පියා විසින් ආනයනය කරන ලද ඇඳුම් පැළඳුම් සමග තිබුණු උපැස් යුවළක් පැළඳ බැලීමට පෙලඹීම නිසා ය.

“එදා ඒ කදිම යුරෝපීය ඇඳුම් ඇඳ අර කණ්ණාඩියෙන් බැලූ විට ඇ දෑක තිබුණේ මේ මිහිපිට කිසිම දවසක දෑක නොතිබුණු තරම් භයානක අවලස්සන ප්‍රේතියකි. ඇ ඒ ප්‍රේතියට කෙතරම් බිය වුණේ ද යත් සුපුරුදු සිහිමුර්ඡා තත්ත්වයට පත්වන්නට කලින් වහා ඒ ඇඳුම් ගලවා ඉවත වීසි කළා ය.”³⁰

වික්ටෝරියා යුරෝපීය ඇඳුමක් හෝ ආහරණයක් පැළඳි විට සිදු වූ අරුම පුදුම දෙය නම් ඇය ක්ලාන්ත වී බිම ඇඳ වැටීමයි. එයට හේතු වූයේ ද යුරෝපීය ඇඳුම් අදින වාරයක් පාසා ප්‍රේතියක් දක්නට ලැබීම ය.

මේ හැරුණු විට ඇතැම් විට නිවැසියන්ට හොල්මන් අවතාර ආදී අමනුෂ්‍යයන් සමග ද ගැටෙන්නට සිදු වූයේ ය. ගැමියන්ගේ විශ්වාස සමග බද්ධ වන සේ මේ හොල්මන් අවතාර විසින් කරනු ලබන ඇස්බැන්දුම් අවස්ථෝචිත ලෙස නිරූපණය කිරීමට ලේඛකයා විමසිලි වූ බැව් පෙනේ.

“කුස්සි යාලත්තේ පිසූ ආහාර හදිසියේ අතුරුදහන් වීම ගැන ඇ සඳහන් කළේ මීට කලින් එය මේ ගෙදර හාමිපුතාට හෙවත් අන්දිරිස් රේන්දරාළට නොකීම ගැන සමාව අයදින ගමන් ය. කොටින් ම කීවොත් ඇතැම්

දවසක ඇ දහ දොළොස් වර දවල් රැ කෑම උයා තිබේ. පුදුමය කියන්නේ සමහර ව්‍යාංජන අතුරුදන් වී තිබුණේ හට්ටි පිටින් වීම ය. ඒ අතර තවත් දවසක දවල් අතුරුදන් වූ බත් මුට්ටිය පසුදා ලිග්ගල උඩ තිබුණේ දංකුඩත් නැකු ව ය. විශේෂයෙන් මස් මාළු වාගේ පුළුටු කෑම අතුරුදන් වී තිබුණේ බලා සිටිය දී ය.”³¹

ප්‍රේත, අවතාර නිසා කෑම බීමවලට සිදුවන නොයෙක් විදිගේ විපර්යාස, වෙනස්වීම් හා අතුරුදහන් වීම් ගැන ගැමි සමාජයේ බොහෝ විට අසන්නට ලැබේ. හොල්මන් අවතාර පිළිබඳ විවිධ විශ්වාස අනුසාරයෙන් එක් අතකින් නවකතාකරුවා උත්සාහ ගෙන ඇත්තේ අරක්කු රේන්දයෙන් කාසි පනම් එක්රැස් කර ගෙන ඒවායින් කරන්ට තරම් දෙයක් නොමැති ව ඔවුන්ට ද ධනස්කන්දය උසුලා ගත නොහැකි ව සිටි ඔවුන්ගේ විපරීත වූ මනස නිරූපණය කිරීමට ය. දරාගත නොහැකි වූ ධනස්කන්දයෙන් උච්චලිත වූ ඔවුන්ගේ මානසික විකෘතිය විවරණය කිරීමට ය. ගෙදර සැබෑ උරුමකරුවන්ට පමණක් නොව ගෙදර දොර වැඩ කටයුතුවල නිරත වූ සේවක සේවිකාවන්ට ද මේ හොල්මන් හා අවතාර විවිධ අයුරෙන් බලපාන්නට වූයේ ය. රතෝහාමි නමැති මෙහෙකාරිය ඉකිබිඳිමින් කඳුළු වගුරන හොල්මන් දෙකක් දුටුව ද, ඔවුන් අමනාප වේ ය යන බියෙන් ඒ ගැන කිසිවකුටවත් සඳහන් නොකලා ය.

සමාජ සම්මත සඳාවාර ධර්මතාවලට අනුව ජීවිතය හැඩ ගැසීමට නොහැකි ව ශිෂ්ට සම්මතයට අනුකූල විය නොහැකි වූ සමාජයට විෂ පොවන අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරයෙන් බලවතුන් හා ධනවතුන් බවට පත්වූවන්ගේ ජීවිත ක්‍රමානුරූප ව බේදවාචක බවට පත්වනු අයුරු ප්‍රබල ලෙස නිරූපණය කිරීමේ කුශලතාවක් ලේඛකයා ප්‍රකට කරයි. බලාගෙන සිටිය දී ඉහළ ගිය මේ ආර්ථිකයෙන් සමාජීය ඉණිමගේ මිදුන් හිණි පෙතට ම නැගුණු මේ අලුත් මුග්ධ ධනපතියන්ගේ ආත්ම වසා ගෙන තිබූ අපිරිසිදු බව පෙන්වා දීමට ඔවුන් මරණයට පත් ව මළ පෙරේතයන්, හොල්මන්, අවතාර බවට පත්වීම නිරූපණය කිරීම, වස්තු විකාශනයට හා වර්ත ක්‍රියාකාරිත්වයට හැම අතින් ම උචිත වන්නේ ය.

නවකතාවෙන් විටෙන් විට ඉස්මතු වන විවිධ බලපෑම් කරන, නොයෙක් අතුරු අන්තරා සිදු කරන කළු කුරුමිණියෙකු පිළිබඳ ව

මේ නවකතාවේ සිදුවීම් නිරූපණය කෙරේ. කළු කුරුමිණියා යොදා ගෙන තිබෙන අවස්ථා කීපයක් පළමු ව නිරීක්ෂණය කරමු.

අන්දිරිස් විසින් කම්මුලට ගසනු ලැබූ පහරින් සලික වූ ලීනා මුදුන් ලීය දෙස බලන විට කළු කුරුමිණියකු දකියි. "අර අතන... කළු කුරුමිණියා වට කරගෙන යස්සනියක් ඉන්නව..."³²

පිළිගත් සදාචාර ධර්ම කඩ කරමින් අන්දිරිස්, එංගල්නිනා සමග තැන නොතැන නොවිමසා වෙලාවේ මෙන්ම අවේලාවේ ද කාම සන්තර්පණයෙහි යෙදෙයි. සිය මව අන්දිරිස් සමග හැසිරෙන අයුරු දැකීමෙන් ලීනා ද විකෘති ආස්වාදයක් විඳියි.

"කළු කුරුමිණියා පොල් ගස් ගොබේ කන්නෙ කාටවත් නොපෙනෙන්නඩ්"³³

පවුල් ඒකකය තුළ සිදුවන සදාචාර ගරා වැටීම එමගින් සංකේතාත්මක ලෙස අවධාරණය කෙරේ.

තවත් දිනක කාසි දූමීමට තඹ කල්දේරමක් විවෘත කරන විට ඉන් නැගුණු දුර්ගන්ධයෙන් අන්දිරිස් සිහිමුර්ජා වී බිම ඇද වැටෙයි. එය නවකතාකරුවා නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

"කිසිම හේතුවක් නැති ව පොල් ගස්වල කළු කුරුමිණියන් බෝ වෙනවා වගේ පොල් ගස්වලින් පෙරා ගන්නා පොල් අරක්කුවලින් උපයන කාසිවලත් කිසිම හේතුවක් නැති ව කළු කුරුමිණියන් බෝවිය හැකි බව ය. ඒ කළු කුරුමිණියන්ට තඹ කල්දේරම් ඇතුළේ හුස්ම ගන්න අපහසු බැවින් උන් මිය ගිය විට මේ දුර්ගන්ධය උපදින බවත්, එමඟින් නොව කාසිවලින් උපදින කළු කුරුමිණියන් මරණයට පත්වීම ඒ කාසි නැති හංගස්ථාන වීමට බලපාන හේතුවක් බවත් ඇය ඔහුට පැහැදිලි කර දුන්නා ය."³⁴

"ගමන් ගොස් ආ විට ආපසු කළු කුරුමිණියන්ට හුස්ම ගැනීම පිණිස ඒ කාසි පිරවූ තඹ කල්දේරම් දවසට පෑ දෙකක් ඇර තබන පුරුද්ද නම් ඔහු නොකඩවා කර ගෙන ගියේ ය."³⁵

කළු කුරුමිණියා හා බැඳුණු සිදුවීම් නිරූපණ අනුසාරයෙන් යටත් විජිත පාලකයන්ගේ අනුග්‍රහය මත ඉහළ ගිය බැඳුමයක් මෙන් ආර්ථික ප්‍රභූත්වයන් හිමිකර ගත් අලභීය මූලභීය තැන් නොදන සිටි නූගත් රේන්ද ව්‍යාපාරිකයන්ගේ අර්ථශූන්‍ය වූ ව්‍යාජ ජීවිතය සියුම් සරදමට, හාසායට හා විවේචනයට හසුකර ඇත. කුරුමිණියන් කා දැමීමෙන් දැවැන්ත පොල්ගස් ක්‍රමයෙන් කඩා වැටී විනාශ මුඛයට පත්වන අයුරින්, අරක්කු රේන්ද ව්‍යාපාරයෙන් නැගී සිට, ධනධාන්‍ය, වතුපිටි, දේපළවලින් ආදාය වූ අලුත් ධනවතුන් ද මානව ගුණාංගවලින් විනාශ වී යන ආකාරය මනා කුශලතාවකින් යුතුව නිරූපණය කිරීමට මොහාන් රාජ් මඩවල කුශලතා පූර්ණ වී ඇත. ගැඹුරින් කල්පනා කරන විට කළු කුරුමිණියා නම් සමාජය තුළ සිදුවන ව්‍යසනය ඉඟිකරන ප්‍රබල සංකේතයක් ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

මේ නවකතාවේ සිදුවීම් විකාශනය කිරීමේ දී ලේඛකයා යථාර්ථවාදී නවකතාවල දී අප අභව්‍ය යැයි සලකා බැහැර කරන සිදුවීම් හා සංසිද්ධි නිරූපණ දක්නට ලැබේ. එහෙත් මායා යථාර්ථවාදී සාහිත්‍ය කෘතිවල දී එකී භව්‍ය හා අභව්‍ය හේදය ඊට වඩා ගැඹුරින් ග්‍රහණය කර ගත යුතු වේ. මෙය මායා යථාර්ථවාදය පිළිබඳ ගැඹුරු අවබෝධයකින් යුත් පාඨකයා විසින් වටහා ගනු ඇත. එසේම මෙහි දී විශ්වසනීයත්වය හා අවිශ්වසනීයත්වය නමැති ප්‍රභේදය යථාර්ථවාදී වපසරිය ඉක්මවා යන්නේ ය.

ඉතිහාසය හා උන්ටසිය මිශ්‍ර කර ගෙන උඩරට අද ගොවියෙකුගේ පුතකු වූ අන්දිරිස් පහතරටට පැමිණ නොසිතිය හැකි තරම් වූ කෝටිපතියකු බවට පත්වන අයුරු ආකර්ෂණීය ලෙසත්, විචිත්‍රාකාරයෙනුත් නිරූපණය කර ඇති අයුරු ළගන්නා සුලු ය. අන්දිරිස් ව්‍යාපාරික ලෝකය ජය ගන්නා අයුරුත්, බාධක ජය ගන්නා අයුරුත්, ඉහළ සමාජය සමඟ බද්ධ වන අයුරුත්, මායා යථාර්ථවාදී වපසරියට සුදුසු වන සේ අව්‍යාජ ලෙස නිරූපණය කර ඇත. නවකතාවෙන් නවකතාවට නිර්මාණකරණයේ පරිණත භාවයක් ප්‍රකට කිරීමටත්, රසභාවපූර්ණ නිර්මාණයක් පාඨක අවධානයට යොමු කිරීමටත්, දක්ෂ ලෙස මූලික කතා පුවත හා බැඳුණු සමාජාර්ථික පසුබිම නිරූපණය කිරීමටත් ප්‍රකට කරන ප්‍රතිභාව අගය කළ යුතු ය. මේ නවකතාවේ සාර්ථකත්වයට තුඩුදුන් සාධක අතර නිර්මාණාත්මක බසක් උපයෝගී

කර ගැනීම අවධාරණයෙන් සඳහන් කළ යුතු ය. මායා යථාර්ථවාදී නවකතාවල මායාව හා යථාර්ථය අතර මනා සංමිශ්‍රණයක් පවතී. එම තත්ත්වය නිරූපණය කිරීමට හැම අතින් ම උචිත බස් වහරක් සකස් කර ගැනීමට මොහාන් රාජ් මඩවල කුශලතා සම්පන්න වී ඇත. මතු සඳහන් නිදසුන් පිරික්සීමෙන් ඔහු විසින් උපයෝගී කර ගෙන ඇති බස් වහරේ විශේෂත්වය පසක් කර ගත හැකි ය.

ජීවිතයේ ප්‍රථම වතාවට දුම්රියක් ධාවනය වන අයුරු දුටු මෙරට සිංහලයන් විස්මයට, පුදුමයට හා ආකර්ෂණයට පත් වූ අයුරු ලේඛකයා නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“මුලින් ම ඇසුණේ කිසි කලෙක කිසිවකු අසා නුපුරුදු ඒ අසාමාන්‍ය ගොරබිරම් හඬ ය. හත්තාන කඳු පන්තියක්, බහිරව කන්දක් ඒ හඬින් දෙදරවා දෝංකාර දුන්නේ ය. ඊළඟට ඇදහිය නොහැකි සුදු දුමාරයක් අවට පැතිරුණේ ය. අන්තිමට ඒ අසාමාන්‍ය සත්ත්වයා හොස් හොස් ගාමින් ඉදිරියට ආවේ ඒ සුදු දුමාරය කිසි අනුකම්පාවක් නැතිව දෙබෑ කර ගෙන ය. දුමාරය ඇත් මැත් කරමින් අමුතු සත්ත්වයාගේ මුහුණ යාන්තම් පෙනෙන්නට ගත් සැණකින් මහ සෙනඟ කලබල වූහ. අයෙක් ඇඟිලි තුඩුවලින් ඉස්සෙමින් අයෙක් හොදට ජේන උස් මුදුන් කරා ඇදෙමින්, තවත් අයෙක් තවකෙකුගේ ඇඟට බර වෙමින් නැතිනම් තවකෙකුට මුවා වී තම ප්‍රාණ බය හංගා ගනිමින් හා භාපුරා දකින මේ අසාමාන්‍ය සත්ත්වයා දක ගන්නට යුහුසුදු වූහ.”³⁶

දාවින් අප්පු නම් අන්දිරිස්ගේ පියා මත්පැන් බීමට හුරුවීම නිසා පවුලේ අඩදබර ඇති වී පවුල විසිරී යාම නවකතාකරුවා රූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“අදේට කුඹුරු වැඩ කළ දාවින් අප්පු වෙහෙස නොබලා වැඩ කළ දුප්පත් ගොවියෙක් විය. සැබවින් ම අන්දිරිස් ඉපදී පහළොස් අවුරුද්දක් විතර ගත වන තෙක් ම මේ ගෙදර ඉඳහිට කඩතොලු ඇති වුව ද උතුරා ගිය සාමයෙන් පිරී තිබුණේ ය. එහෙත් හරියට ම මින් තුන් අවුරුද්දකට පමණ පෙර එය සුන්නද්දලි වී ගියේ ය. ඒ අලුත්ගංතොට අලුත් තැබෑරුම විවෘත කළ දින සිට ය.”³⁷

ව්‍යවහාර බසෙන් නිපන් සරල ආබ්‍යානය ළගන්නාසුලු ලෙස භාවිත කිරීමේ කුලකතාවක් ලේඛකයා විසින් ප්‍රකට කෙරේ. අබරංචි රේන්දරාළ හා සාමෙල් අතර අරක්කු නිෂ්පාදනයේ අනුපාත අරභයා ඇති වන සංවාදය ඔවුන් දෙදෙනාගේ සමාජ තත්ත්වය, තරාතිරම හා අධිකාරිත්වය ප්‍රකට වන අයුරින් නවකතාකරුවා නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“මෙහෙමයි, උඹ මං කියන විදිහට රාජකාරිය කරන්ඩ ඕන”
“එහෙමයි ආයුබොවන්ඩ”
“පොල් රා පිරිසිදුවට ගස්වලින් බාන්ඩ ඕන”
“එහෙමයි ආයුබොවන්ඩ”
“රා උණු කරන කල්දේරම් ගැන නිතර ඇහැ ගහගෙන ඉන්ඩ ඕන” “එහෙමයි ආයුබොවන්ඩ”
“වතුර එක් කරන්ඩ ඕන අනුපාතෙට, පදමට”
“එහෙමයි ආයුබොවන්ඩ”
“ගිනි රස්නෙ නියෙන්ඩ ඕන වැඩි අඩු නැතිව මද පමණට”
“එහෙයි ආයුබොවන්ඩ”
“මොකද ආණ්ඩුවේ සුදු මහත්තුරු හිටි ගමන් එනවා එව්වා පරීක්ෂා කරන්ඩ”³⁸

නිළමෙ කෙනෙකු ඉදිරියේ ගැත්තෙකු හැසිරෙන ආකාරයට මෙහි දී සාමෙල් යටහත් පහත් අයුරින් ප්‍රතිචාර දක්වන අයුරු ප්‍රකට ව දැකිය හැකි ය.

අත්දැකීම හා බැඳුණු පසුබිම නියෝජනය වන අයුරින් ද වර්ත ජීවිත ප්‍රශ්න හා ගැටලුවලට මුහුණ දෙන ආකාරය ඉස්මතු වන අයුරින් ද, එකිනෙක වර්තවලට ආවේණික ජීවන සිතුවම් පැතුම් පිළිබිඹු වන අයුරින් ද බස නිර්මාණාත්මක ලෙස හැසිරවීමේ කුලකතාවක් මොහාත් රාජී විසින් ප්‍රකට කරනු ලැබ ඇත. මේ හැරුණු විට වර්ත ක්‍රියාකාරකම් මෙන් ම වර්ත සංසටන ග්‍රහණය කර ගැනීමට පහසුවන අයුරින් සංකල්ප රූපාත්මක බසක් පරිහරණය කර ඇති බව පෙනේ.

සැමියා වූ දාවින් අප්පුගේ ගුටි බැට හේතු කොට ගෙන ඔහුගේ බිරිඳ වූ කුඩාහාමී ක්‍රමයෙන් දුක් දොම්නසින් කෙසඟ වී ගිය ආකාරය නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“ඇහැට කනට පේන සිරියාවන්ත ගැනියක් වූ කුඩාහාමී මාස හතර පහ වෙන විට හුඹහකින් එළියට ගත්තා වගේ වැහැරී ගියා ය”³⁹

මවට පහර දෙනු ඉවසා දරා ගත නොහැකි වන අන්දිරිස් පියාට තර්ජනය කොට පහර දීමට පෙලඹුණෙන් දාවින් අප්පු බියපත් ව කර කියා ගත නොහැකි අසරණ තත්ත්වයට පත් වූ අයුරු නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“තමන්ගේ ම කොල්ලාගේ කටින් එහෙව් වචන ටිකක් පිටවුණා ද කියා අදහා ගත්ඩ බැරි ව ඔහු පස්ස බිම ඇනුණ, අසරණ බලු තඩියෙක් වගේ මැටි පොළොව උඩ සෙම පෙර පෙරා මොහොතක් සිටියේ ය.”⁴⁰
“අන්දිරිස්ගේ කාර්ය සාඵලය නිරූපණයේ දී, අන්දිරිස් සැබවින් ම වැඩ කළේ ගිනි කසයෙක් ගානට ය.”⁴¹

අකුරුදහන් වූයේ යැයි විශ්වාස කළ මිනිසකු ඇස් ඉදිරිපිට පෙනී සිටි මොහොත “අන්දිරිස් ගහේ තියෙද්දීම යතු ගෑ ලී කොටයක්” පරිදි විය.

එංගල්තිනා කාම සංසර්ගයට අන්දිරිස් පොලඹවා ගෙන හැසිරුණු අයුරු...

“ඒ හදිසි උත්කර්ෂයෙන් ප්‍රකම්පිත ව ඔහු වහා ඇය වැතිර සිටි ඇලයට හැරී ඒ රැකවරණයට තමා සැබවින් ම සුදානම් බව, අඟවනු ලැබුවේ ඇය තදින් වැළඳ ගෙන ය. ඒ රැකවරණය සපථ කිරීමේ නිමේශයත් සමග ඇය හැපින්තකු මෙන් කෙතරම් ආවේශයෙන් ප්‍රලය වී ද යත් ඔහුට අත් පා ගසන්නටවත් ඉඩක් නොතියා ඔහුගේ සිරුර වටා කිටි කිටියේ වෙළී ඔහු සිය ආත්මය තුළට සෙසන්ධව අශ්වයකු මෙන් වියරුවෙන් ප්‍රවේශ වන තෙක් ඇය නොඉවසිල්ලෙන් බලා සිටියා ය.”⁴²
“එංගල්තිනාට ද උවමනා වූයේ අන්දිරිස්ගේ ඇඟට වූරු පට්ටම් වී ගෙම්බියක් වගේ තැළෙන්න ය.”⁴³

අබරංචි-රේන්දරාළ-අතීතයේ තමා හෙළා දුටු අයුරු මෙතෙහි කරන අන්දිරිස්ගේ සිතැඟි නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“මීට අවුරුදු ගණනාවකට පෙර උපාරුවට කරන්නෙන් බැස ගත්, මේ මිනිසා තමාගේ සිරුරෙන් හැමු මුඩු ගඳ පලවා හරින්නට නාස්පුඩු හකුළාගෙන මොනරකු වගේ ආඩම්බරෙන් අහක බලා ගත් හැටි ඔහුට මතක් වුණේ ය.”⁴⁴

ලීනා ස්පර්ශ කිරීමෙන් අන්දිරිස් උද්දාමයට පත්වන අයුරු...

“ලීනා ඒ ඇඟිලි තුඩු සිය අත්දෙකින් ම අල්ලා ගෙන හිටියත් ඇඟ ගිනි තියන පියයුරුවල උණුසුම අන්දිරිස්ගේ ඇඟිලි තුඩු දිගේ පපු කැවුණින ඇතුළට ම විදුලියක් මෙන් ගලා ගෙන ගොස් තිබුණේ ය.”⁴⁵

උපමා රූපක ආදී අලංකාරවලින් විභූෂණය වූ සංකල්ප රූපාත්මක බස් වහරක් උපයෝගී කර ගැනීමට ද ඇතැම් විට නවකතාකරුවා පෙලඹුණු බැව් පෙනේ.

බිමත් වූ සැමියාගේ පහර දීම් හේතු කොට ගෙන කුඩාහාමි නම් අන්දිරිස්ගේ මවගේ ශරීරය දිනෙන් දින ක්ෂය වූ ආකාරය නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“ඇඟට කනට පේන සිරියාවන්ත ගැනියක් වූ කුඩාහාමි මාස හතර පහ ගත වෙන විට හුඹහකින් එළියට ගන්නා වාගේ වැහැරී ගියා ය.”⁴⁶

මවට පහර දෙන අයුරු බලා ගෙන සිටිය නොහැකි වන අන්දිරිස් වරක් සිය පියා වූ දාවිත් අප්පුට තර්ජනාංගුලි ඔසවනු දැකීමෙන් හිතියට පත් වූ ඔහුගේ හැසිරීම උපමාවකට නගා ඇත්තේ මෙසේය.

“කොල්ලාගේ කටින් එහෙව් වචන ටිකක් පිටවුණා ද කියා අදහාගන්ඩ බැරිව ඔහු පස්ස බිම ඇනුණ අසරණ බඳු තඩියෙක් වගේ මැටි පොළොව උඩ සෙම පෙර පෙරා...”⁴⁷

ඇතැම් විටක දී වරිත ස්වභාව ඉස්මතු වන අයුරින් රූපක අලංකාරය උපයෝගී කර ගෙන ඇත.

“අන්දිරිස් සැබැවින්ම වැඩ කළේ ගිනි කසයෙක් ගානටය”⁴⁸

“අන්දිරිස් ගහේ තියෙද්දීම යතු ගෑ ලී කොටයක් පරිදි විය.”⁴⁹

එංගල්තිනා නම් සාමෙල්ගේ බිරිඳ අන්දිරිස් ග්‍රහණයට ගෙන ඔහු සමග කාම සංසර්ගයෙහි යෙදීම නිරූපණය කර ඇත්තේ මෙසේ ය.

“ඒ රැකවරණය සපථ කිරීමේ නිමේශයත් සමග ඇය හැපින්තක මෙන් කෙතරම් ආවේශයෙන් ප්‍රලය වී ද යත් ඔහුට අත් පා ගසන්නටවත් ඉඩක් නොතියා ඔහුගේ සිරුර වටා කිටි කිටියේ වෙලී ඔහු සිය ආත්මය ඇට සෙසන්ධව අඟ්වයකු මෙන් වියරුවෙන් ප්‍රවේශ වන තෙක් ඇය නොඉවසිල්ලෙන් බලා සිටියා ය.”⁵⁰
“එංගල්තිනාට ද උවමනා වූයේ අන්දිරිස්ගේ ඇඟට වුරු පට්ටම් වී ගෙම්බියක් වගේ තැළෙන්නට ය.”⁵¹

ලීනා, අන්දිරිස් ගෙන් ලබන ප්‍රහර්ෂය නිරූපණය කිරීමේ දී...

“... ඒ පියයුරුවල උණුසුම අන්දිරිස්ගේ ඇඟලී තුඩු දිගේ පපු කැවුත්ත ඇතුළට ම විදුලියක් මෙන් ගලා ගොස් තිබුණේ ය”⁵²

ලීනා හා අන්දිරිස් අතර පවත්නා සම්බන්ධය ගැන දැනගන්නා එංගල්තිනා හැසිරුණු අයුරු....

“එකම එක දිසාවකට බෙල්ල දිග් කර ගෙන කටුස්සියක වගේ ඔහේ බලා ගෙන සිටියා ය.”⁵³

එසේ ම අවස්ථාවෝචිත ලෙස අපූර්ව පද සංඝටනයෙන් විභූෂණය වූ කවිබසක් පරිහරණය කිරීමට ද ඇතැම් විට නවකතාකරුවා පෙලඹුණු බැව් පෙනේ. සිදුවීම්වල අපූර්වත්වයටත් වර්ත ඖදාර්යයටත්, කවිබසෙන් විපුල මෙහෙයක් ලබා ගැනීමට සමත් වූ බැව් මතු සඳහන් නිදසුන් පිරික්සීමෙන් පසක් කර ගත හැකිය. තෝරතෝචියක් නොමැති ව කතා බහ කරන සාමෙල් පිළිබඳ ව යථාවබෝධයක් උකහා ගැනීමට තුඩු දෙන අයුරින් ලේඛකයා බස හසුරුවන්නේ මෙසේ ය.

“එක අදහසක් හා තව අදහසක් අතර මැද කිසි ඉඩක් විරාමයක් නොතියා එක සිරුවට මේ තලතනා මිනිහාගේ කටින් මේ තරම් වචන උතුරා ගලන්නේ කෙසේදැයි අන්දිරිස්ට කෙසේවත් සිතා ගත නොහැකි විය.”⁵⁴

උදහසට පත් ව සිටි අබරංචි රේන්දරාල අශ්ව කරත්තයෙන් බැස තේජාන්විත ව අන්දිරිස් කරා පැමිණ ඔහු දෙස බලා සිටින්නේ මෙලෙසිනි.

“පසු ව අන්දිරිස් ඉදිරියේ තනි කෙළින් හිටගෙන අබ අහුරුක් විසි කළොත් පට පට ගා පුපුරන තරමට වියරු මුහුණෙන් යුතුව ඔහු දෙස බලා මෙසේ කීවේ ය.”⁵⁵

අන්දිරිස්ගේ අණ කිරීමෙන් සසල වූ ලීනාගේ හැසිරීම ඇගේ කායික සංවරණය ප්‍රකට වන අයුරින් නිරූපණය කිරීමේ කුශලතාවක් නවකතාකරුවා ප්‍රකට කරයි.

“ඒ සමග ම අන්දිරිස්ගේ ඇඟිලි තුඩුවලින් පිටවුණු විදුලියෙන් ඇගේ මුහුණ පිච්චි ඇ බිම ඇදගෙන වැටුණා ය.”⁵⁶

අන්දිරිස්, ගමෙන් පිට වීමට හේතුකාරක වූ සිදුවීම මෙතෙහි කර කෝපාවිෂ්ට වූ ආකාරය...

“නමුත් ඔහුගේ හිත පහුරු ගෑ අප්‍රමාණ කේන්තිය හා වේදනාව විසින් ඒ අවුරුදු හතළිස් හතරක අතීතය එක මොහොතක එක සිතිවිල්ලකින් වෙනස් කරනු ලැබුවේ ය.”⁵⁷

වර්ත නිරූපණයෙහි ලේඛකයා ප්‍රකට කර ඇති කුශලතා ද ආදරණීය විකටෝරියා නවකතාව සාධනීය කෘතියක් වීමට ප්‍රබල බලපෑමක් කෙරේ. මෙහි අන්දිරිස්, එංගල්තිනා හා ලීනා ප්‍රධාන වශයෙන් ඉස්මතු වී පෙනෙන වර්තය. දාවිත් අප්පු නම් ගැමියකුගේ පුතකු වූ අන්දිරිස් සාමෙල්ගේ මරණයෙන් පසු අරක්කු රේන්දරාල යාවජීව අයිතිකරු බවට පත් ව මහා ධනපතියකු වූ ආකාරය විස්මයාන්විත ය. ව්‍යාපාරික ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව පොතපතෙන් ලද අධ්‍යාපනයක් නොමැති ව, ප්‍රායෝගික ව නැගී සිටි අයුරු ද විරුද්ධවාදීන් මැඩලූ අයුරු ද, ඉඩකඩම්, වතුපිටි මිල දී ගෙන දිනෙන් දින ඉහළට ම නැග, ධන කුවේරයකු වන අයුරු ද අපූර්වත්වයකින් යුතුව නිරූපණය කිරීමේ කුශලතාවක් නවකතාකරුවා ප්‍රකට කරයි. විවිධ අභූත බලවේග සමග සටනට වෙමින් ගැහැනුන් දෙදෙනෙකු (අම්මා සහ දුව) සමග ලිංගික සම්භෝග පවත්වා ගෙන ගිය අයුරු

ද ආශ්චර්යජනක ය. ඔහුගේ වර්තය ගොඩනැගීමේ දී එංගල්තිනාගේ වර්තයත්, ලීනාගේ වර්තයත්, දක්ෂ ලෙස හැසිරවීමට ද ලේඛකයා කුශලතා පූර්ණ වී ඇත. මායා යථාර්ථවාදී රීතියට අනුගතවෙමින්, ආශ්චර්යජනක වූත්, විටෙක විස්මයාන්විත වූත්, යථාර්ථවාදයේ හවා-අභවා සීමාවන් බිඳිවැසියා කොට, යම්බඳු අතිශයෝක්තියකින් යුතු ව නිරූපණය කිරීමේ කුශලතාවක් ප්‍රකට කර ඇත. වර්ත පෞරුෂය, ඖදාර්යය, අපූර්වත්වය හා අභිෂ්ටත්වය ප්‍රකට වන අයුරින් එකිනෙක වර්ත ගොඩනගා ඇති අයුරු ද මේ නවකතාවේ කලාත්මක ශක්‍යතා පෝෂණය වීමට තුඩු දී ඇතැයි පැවසිය හැකි ය.

අපහසුවකින් තොර ව පාඨකයාට පඨනය කිරීමේ අවකාශය සලසා දෙන ආදරණීය වික්ටෝරියා මොහාත් රාජ් මඩවලගේ නවකතාකරණයේ උච්ච අවස්ථාවක් සනිටුහන් කරන නිර්මාණයක් ලෙස අගය කිරීමට පුළුවන.

ආන්තික සටහන්:

1. මඩවල, මොහාත් රාජ් (2014) ආදරණීය වික්ටෝරියා, බීසෝ ප්‍රකාශන, කොළඹ, 16 පිට.
2. ආ. වි., 18 පිට.
3. ආ. වි., 21 පිට.
4. ආ. වි., 31 පිට.
5. ආ. වි., 34, 35 පිටු.
6. ආ. වි., 35 පිට.
7. ආ. වි., 57 පිට.
8. ආ. වි., 58 පිට.
9. ආ. වි., 73 පිට.
10. ආ. වි., 82, 83 පිටු.
11. ආ. වි., 108 පිට.
12. ආ. වි., 151, 152 පිටු.
13. ආ. වි., 127 පිට.
14. ආ. වි., 128 පිට.
15. ආ. වි., 135 පිට.
16. ආ. වි., 205 පිට.
17. ආ. වි., 207 පිට.
18. ආ. වි., 211 පිට.
19. ආ. වි., 241 පිට.

20. ආ. වි., 249 පිට.
21. ආ. වි., 250 පිට.
22. ආ. වි., 106 පිට.
23. ආ. වි., 222 පිට.
24. ආ. වි., 221 පිට.
25. ආ. වි., 223 පිට.
26. ආ. වි., 235 පිට.
27. ආ. වි., 238 පිට.
28. ආ. වි., 72 පිට.
29. ආ. වි., 201 පිට.
30. ආ. වි., 172, 173 පිටු.
31. ආ. වි., 73 පිට.
32. ආ. වි., 109 පිට.
33. ආ. වි., 146 පිට.
34. ආ. වි., 207 පිට.
35. ආ. වි., 13, 14 පිටු.
36. ආ. වි., 15 පිට.
37. ආ. වි., 66 පිට.
38. ආ. වි., 15 පිට.
39. ආ. වි., 17 පිට.
40. ආ. වි., 21 පිට.
41. ආ. වි., 78 පිට.
42. ආ. වි., 98 පිට.
43. ආ. වි., 131 පිට.
44. ආ. වි., 150 පිට.
45. ආ. වි., 17 පිට.
46. ආ. වි., 17 පිට.
47. ආ. වි., 21 පිට.
48. ආ. වි., 45 පිට.
49. ආ. වි., 48 පිට.
50. ආ. වි., 98 පිට.
51. ආ. වි., 150 පිට.
52. ආ. වි., 155 පිට.
53. ආ. වි., 35 පිට.
54. ආ. වි., 127 පිට.
55. ආ. වි., 160 පිට.
56. ආ. වි., 226 පිට.